ՆԻՄԷՐՕ 1943

1884 ՓԵՏՐՎԱՐ 1 ՇԱԲԱԹ ԵՆՊԵՀ

ՍԷՐԻԱԶԻՆԱՅԻ ՄԷՆԷ

ԹԷՐՋԻՄԱՆԸ ԷՖԷՄԵՐ

ՄԷՎՍՏԸ ԲՕԼԻՍԹԻՍԷ ԻԼՄԻՍԷ ՎԷ ՄԻԼԻՍԷ

ՎԷ ՍԱՒՐԷՍՅԻ ՀԱՄԻ ԵՎԷՄԻ ԿԱԶԷԹԱ ՏԵՐ

ԱՊՕՆԷ ՏԻՑԱԹԼԱՐԸ

Մէջիտիէ 20 դրուշտան

ՍԹԱՄՊՈԼ. ԻԶԻՒՆ

Պիր սէնէլիք	200 դրշ.
Ալթը այլըգ	105 »
Իւչ այլըգ	55 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻԶԻՒՆ

Բօսթա իլէ իրսալ օլունանագլար իչիւն

Պիր սէնէլիք	240 դրշ.
Ալթը այլըգ	125 »

40 ԲԱՐԱ.

ՏԻԼԱՅՆԱԹ ՏԻՑԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ ցինճի սահիֆէյէ	8 դրշ.
Գիւնճիւ սահիֆէյէ	2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա՝ Շիրքէթ վէ ուժուրը սարրաֆիյէյէ այիտ իլանաթ.

2 վէ ցինճիւ սահիֆէյէրէ	8 դրշ.
Գիւնճիւ սահիֆէյէ	4 »

Զիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այլլի բաղնարլըգ օլուրթ։

Մէվսուտը նաֆիյա տայիր պէնտէր մէճմուֆէն գապալը օլուանագ վէ տիրճ օլունմայան էվրագ իստէ օլունմայանագտըր։

40 ԲԱՐԱ.

Իտարէխանէսի, հէյէթը թահրիրիյէսի վէ մաթպասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի մատտէսինտէ նուամէրօ 20 խանէյէ տիր։ — Կապէթանըն ուժուրը իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քէսաֆիթի մէվզուու հագգընտա Միւտիրի կապէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունանաղը կիպի, քէսաֆիթի մէքթուպտան տոխի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա իտէր։

ԿԻՒՆԼԻՒԻՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Սուաքիմտէն փետր. 6 Թարիխիյէ եաղըլան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Սինգաթ գաչէնինի միւտաֆէա իթմէքտէ օլան թէվֆիգ բաշա՝ մայէթինտէ պուլունան 400 նէֆէր ասաքիրը մուհաֆըզա իլէ պէրապէր գալէտէն տըշարը չէգըզ մուհասէրէ խաթթընը եըրթարագ կէչմէյի վէ սահիլը տէրեւայէ վարմաղը իւմիտ իթմիշ իսէ տէ, մուհասէրէ իտէն տիւշման մըգտարաճ բէք քիչլիյէթ իւզրէ պուլունտըղընան, մուսաֆիրէյհ թէվֆիգ բաշայը թէքմիլ մայէթիյլէ պէրապէր գըլըճտան կէչիրմիշ տիր։

Մամաֆիհի ինկիլթէրրա մէճլիսը մէպուսանընտա խարիճիյէ միւսթէշարը լորտ Լոմնոտ Ֆիցմորիս՝ մուսթաֆէյէհ թէվֆիգ բաշանընն Սինգաթտան խուրուճուն մաղլուպ վէ մագրուլ օլտըղընա տիր խարիճիյէ նէզարէթինէ հիչ պիր խապէր կէլմէմիշ օլտուղընը պէյան իթմիշ տիր։

Ալաֆր. փետր. 7 Թարիխիյէ Գահիրէտէն աթիտէքի թէլէկրաֆի չէքիրմիշ տիր։

«Թոգար մուհարպէսինտէ 600 Արապ գաթլ օլունտու։ Սուաքիմ ալէյհինէ պիր հիւճիւմ թէհլիքէսի մէվճուտ իսէ տէ, Պէյգըր բաշա՝ հիւճումը մէզքիւրը տէֆէ միւգթէտիր պուլունտուղունը իտտաա իտիյոր։ 800 պահրիյէ նէֆէրի՝ Սուաքիմէ կիթմէք իւզրէ ինկիլթէրրատա վագը ֆորթոմուլթ թէրսանէսինտէն վաքօրա բաքիպ օլաճագլար տըր։ Ինկիլթէրրանըն Պահրը Սէֆիա տոնանմասընտան միւֆրէզ 1200 պահրիյէ նէֆէրաթը տախի Սուվաքիմէ հարբէթէ միւհէյյա օլմագ էմրինի ախզ էյլէմիշէր տիր։

Պէյգըր բաշա թարաֆընտան Մըսըրտա ինկիլիզ բօլիթիգա մէմուրը Մ. Պէյրինկէ չէքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Մըսըր ասքէրի իւզրինէ հիւճիւմ իտէն ասիլէր անճագ 1000 նէֆէր գատար իմիշ։ Ասաքիրը Մըսրիյէ՝ ալիհսլարընը եէրէ աթարագ տաիչման էօնիւնտէն ֆիրար էյլէմիշէր տիր։ Պէյգըր բաշա վէ քէնտի էրքեանը հարպը՝ ազ գալմըշ քի քէնտի ասքէրլէրի թարաֆընտան գաթլ իտիլէճէքլէր իմիշ։

Շէհրիմիզ էճնէպի սէֆարէթէրինտէն պիրինէ վուրուտ իտէն թէլէկրաֆլարա նազարէն, ասիլէր հիւճիւմլէ Սուաքիմի ալմագ ազմինտէ պուլունմուշլար իսէ տէ, քիւպիյէթլի թէլէֆաթ վէրէրէք կէրի բիւսկիւրտիւմիշլէր տիր։ Պունունլա պէրապէր տուշման Սուաքիմին էթրաֆընը թահրը մուհասէրէյէ այլմըշ վէ շէհրը մէզքիւրէ կէլէն 2000 նէֆէր գուվվէի իմտատիյէնին շէհրէ տուխուլինի մէն էյլէմիշ իմիշ։

Եինէ մէզքիւր թէլէկրաֆլարը պէյանընա կէօրէ, Սուաքիմտէ մուգիմ գօնսօլօսլար՝ էհալինին մուհաֆազասը իչիւն Սուաքիմ լիմանընա իւզրինէ պահրէյնէ կէօնտէրմէսինի ինկիլիզ ամիրալը հէուէթէ բէճա իթմիշ օլտրգլարընտան, միւշարէլէյհ՝ հիւքիւմէթը մէթպուսէսինտէն օլ պատտէ թալիմաթ թալէպ իթմիշ վէ ալտրը էմր մուճիպինճէ լիմանը մէզքիւրէ իւզրինէ սէֆինէսի իտխալ էյլէմիշ տիր։ Ամիրալը միւշարէլէյհ՝ ինկիլթէրրա տէվլէթի թարաֆընտան գարիպէն Գըրմըզը տէնիզ գէմիսինինէ կէօնտէրիլէճէք օլան 10,000 ասքէր իչիւն պարընճագ մահալ թէտարիք իթմէյէ տախի էվամիր ախզ էյլէմիշ տիր։

* *

Ինկիլիզ իւմէրաի պահրիյէսինտէ Գօնթ-ամիրալ (լիվա) Հէուէթին թահրը գօմանտասընտա պուլունան ասաքիրը պահրիյէ՝ Սուաքիմ իսթիհքամաթընը իշզալ իթմիշլէր տիր։

Սուտան ասիլէրինին Սուաքիմ իւզրինէ հիւճում իթմէլէրինտէն գօրգուլմագտա օլմաղլա, չէհրը մէզքիւրտէ պէյիւք պիր թէլաշ վէ հէյէճան միւշահէտէ օլունմագտա օլարը կիպի, Գահիրէտէ մուգիմ Ֆրանսըզ բօլիթիգա մէմուրը տախի Սուաքիմէ պիր հարպ սէֆինէսի իրսալ օլունմասընը պա թէլէկրաֆ հիւքիւմէթը մէթպուսընտան թալէպ իթմիշ օլտըղընտան, տիւնքի նիւսխէսիմզտէ եազտըղըմըզ վէճնէլէ Էֆէնտի նամ ավիզօ վաբօրընը հարբէթէ հաղըրլանմասը իչիւն Ֆրանսա պահրիյէ նէզարէթի թարաֆընտան էմր վէրիլմիշ տիր։

* *

Մոնթրէօ կաղէթասընը Տէրսաատէթ մուխպիրի՝ ինկիլթէրրա սէֆիրի լորտ Տիւֆրինին ախրէն հուզուրը Շահանէյէ տուխուլի հագգընտա մալիւմաթը ալթխէյի վէրիյօր։

Մուխպիրը մումալիւյհին պէյանընա կէօրէ, լորտ Տիւֆրին՝ խաքիքաի Շահանէյէ արզ իտէճէք պիր իչի օլմատըղընտան միւլագաթը մէզքիւրէյհ քէնտիսի իսթիտա էյլէմէյիպ, միւլագաթը մէզքիւրէ չու վէճհլէ վուգու պուլմուշ տըր։

Լորտ Տիւֆրին՝ զաթը հազրէթը Բատիշահինին էսլիհանարի-յէյէ մէրբագը պուլունտըղընը պիլտիրինտէն, ախիրէն Լոնտրատան ախզ էյլէմիշ օլտըղը զայէթ մուանանա վէ կիւզէլ պիր թիւֆէնկի Մապէյնը Հիւմայունա իրսալ էյլէմիշ տիր։ Զաթը հազրէթը Շէհրիյարի իչպու հէտիյէսէն զայէթ խօշնուտ օլարագ թարաֆլարընտան տախի քէնտի թիւֆէնքլէրինտէն զայէթ կիւզէլ պիր թիւֆէնկի սէֆիրը միւշարէլէյհ եըլտըզ սերայընա պիլզիմէ պիր սաաթ գատար հուզուրը հազրէթը Շահանէտէ պուլունուպ, պու միւտէթ զարֆընտա ֆէվգէլատէ իլթիֆաթը հազրէթը Բատիշահիյէ նարիզ օլմուշ տըր։

Էնանի միւքեալէմէտէ, զաթը հազրէթը Թաճատարի՝ Մըսըր մէսէլէսինտէն պահսա կիրիշէրէք, էհալիի իսլամիյէնին թաասսուպը տինիսինի ինկիլթէրրա ալէյհինտէ թահրիք իթմէք իչիւն քէնտի խալիֆալըղընտան տալա խսթիֆատէ իթմէք իսթէմէտիյինի, վէ պիրաքիս միւքիքիաթը հազրէնին հիւսնիւ թէսվիյէսի թիւրքիա իլէ ինկիլթէրրա արասընտա պիր իթիլաֆը թամամըն միւճու�նա միւնհասրը պուլունտըղընա գանի օլմուշ օլտըղընը, վէ պէյէտ պիր իթիլաֆը Պապը Ալիյէ միւֆիտ օլտըղը գատար ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինէ տախի մուճիպ մուհասէնաթ օլտըղընը, չունքի Թիւրքիանըն տախի ազ էհէմմիյէթի պուլունմատըղընը սէֆիրը միւշարէլէյհէ պէյան պուլյուրմուշլար տըր։

—

Ցունվար 28 թարիխի իլէ ըճգօտրատան պէր վէճհը աթի եազըլմըշ տըր։

«Հաֆըզ բաշա հազրէթլէրի՝ իատէի սըհհէթ իչիւն Տէրսաատէթ ազիմէթ իթմէյէ մագամը Սէրասքէրիատէն իսթիհսալը միւսաատէյէ հալա մուվաֆֆագ օլամմըշ տըր։ Բաշի միւշարէլէյհ խասթալըղընա պագմայարագ, Գարատաղըլարիլէ միւզաքէրաթտա պուլունմագտա վէ Գարատաղ հիւքիւմէթինին նուֆուզը մէմուրլարընտան պիր թագրմար իլէ մունթազամէն մուխապէրէ իթմէքտէ պուլունմըշ, վէ բրէնս Նիգօլա ճանիպինտէն տախի կէչէնլէրտէ քէնտինէ հէտիյէթէն ֆոթօկրաֆը կէօնտէրիլմիշ տիր։

«Պունտան պաչգա բաշի միւշարէլէյհ ագտէմճէ Շգօտրա ասաքիրը մուհաֆըզասը իւզէրինէ Շապա վէ Շաչի գապիլէլերի թարաֆլարընտան վուգու պուլան հիւճումնան տօպայը հալա մուալլագտա պուլունան մէսէլէնին թէսվիյէսի զըմնընտա պու իքի գապիլէ բէիսլէրինի չաղըրթմըշ տըր։

«Պունտան պիր ազ վագթ ագտէմ Հաֆըզ բաշա՝ Գլէմանթի գապիլէսի խալգընտան պիրինի, բէկֆագաթընա պիր զապթիյէ ալարագ Գլէմանթի տաղլարընա կիտիպ Գլէմանթի բուէսասը իլէ գապալը ասիյէ բուէսասը իլթիճա իտեճէք օլտուգլարը հալտէ, գապալը միւթիյէ խալգընը բուէսաի մերգումէյի գապուլ իթմէմէլերինէ տախր միւզաքէրէյէ կիրիշմէկէ մէմուր էյլէմիշ տիր։

«Պունլար գասթրաթի արապինտէն միւրուրլերինէ իւզէրլերինէ հիւճում օլունուպ, գապթիյէ թէէֆֆի խտիլմիշ վէ մերգում Գլէմանթիլի եարալանմըշ իտի։ Հէր նէ գատար միւթթէհիմէր հէնուզ զահիրէ իխրաճ օլունամըշ իսէ տէ, պու ֆիրին Գլէմանթիլի ասի սերքէրտէլէր թարաֆընտան իճրա օլունտըղը մաղնուն տըր։

«Միրտիթի բուէսասը՝ Միրտիթտէքի նիզամըղըգլարա նիհայէթ վերմէք վէսաիլինին քէնտիլերի իլէ պիրլիքտէ թէտգիգ իտիլէպիլմէսի զըմնընտա ճանիպը վիլայէթտէն Շգօտրայա տավէթ իտիլմիշլեր իսէ տէ, արատան 10 կիւն կէչտիկի հալտէ, բուէսաի մերգումէ ճանիպինտէն իչպու տավէթէ իճապէթ օլունմամըշ տըր։ Հիւքիւմէթին՝ Միրտիթ գայմագամը գարատան Գօլայը ազ իթմէք թէսավվուրընտա պուլընտըղը սէօյլէնիյօր։»

Քէզալիք Շգօտրատան պէրվէճհը աթի եազըլմըշ տըր։

«Հիւքիւմէթը մահալլիյէ՝ պիր ազ վագթտան պէրու ժանտարմա հէյէթինին թանզիմ ու թէնսիգինէ ճիտտիյէն չաղըմագտա պուլունմամըշ վէ պունտան հիւսնի նէթայիճինի չիմտիտէն իսթիհսալ էյլէմիշ տիր։ Պիր նիզամը չէտտա այթընա այլնան զապթիյէլերէ պիր գաչ սաաթ Սէրայ մէյտանընտա ասքէրի թալիմվէր իճրա իթտիրիմէքտէ պուլունմամըշ, վէ էվ խրատէյլէրինին էյֆասը իչիւն մէմուրիյնը միւլքիյէ գօնագլարընտա իսթիխտամգըլընան զապթիյէլերին հէրսի գըշլայա այլնմըշ վէ պու խուսուս ժանտարմանըն նուֆուզընը թէրքի էյլէմիշ տիր։

«Զապթիյէլեր տախի պունտան իսթիֆատէ իթմիշլեր տիր։ չունքի օնլարատա եէնի էլպիսէ տաղըտըմըշ տըր։»

—

Ինկիլիզ ասաքիրը պահրիյէսի համիլ օլան իւչ ատտա նագլիյէ վաքօրը էլան Մըսըր սուլարընտա պուլունմագտա իմիշ։

—

Պուլկար գարու քէթխիւտասը Մ. Դարամիխալօֆ՝ Պապը Ալիյէ պիր թագրիր եազըպ, հայտուտլըգ ալէյհինտէ Պուլկարիսթան էմնիյէթի թարաֆընտան թէտապիրը մուէսսիրէ իթթիխազ օլունտուղընը վէ խալգարըն հիճրէթի էօնիւնիւ ալմագ իչիւն տէթտապիր իթթիխազ օլունմագ իւզրէ պուլունտուղունու պէյան իթմիշ տիր։ Թագրիրը մէզքիւրընն մէալինէ կէօրէ, Պուլկարիսթան Միւսիմանլարը՝ 1885 յունվար 1-ինէ գատար վաթանլարընա ավտէթ իտուպ, արազիլէրինի թալէպ իտէպիլէճէքլէր տիր։

—

Խարիճիյէ միւսթէշարը Տատեան Բարութիւն էֆէնտի հազրէթլէրինին՝ էվվէլքի կիւն ինկիլթէրրա սէֆարէթինէ պիլ ադիմէ սէֆիր լորտ Տիւֆրին իլէ միւլագաթ իթտիյինի, վէ պատէհու Մապէյնը Հիւմայունա պիլ ադիմէ իրատաթը հազրէթը Բատիշահիյի թէլագգը պուլուրը-ղընը եաղմըշ իտի։

Մալիմաթը սախրէյէ կէօրէ, միւսթէշարը միւշարէլէյհ հազրէթլէրի՝ եէվմը մեգքիւրտէ Այէմանիա վէ Ավսթրիա սէֆարէթխանէլէրինէ տախի կիտէրէք, տէվլէթէյնը միւշարէլէյհիւմա սէֆիրլերի իլէ տախի պաղը միւզաքէրաթտա պուլունմուշտը։

—

Պիր չօգ Պօսնայլըարընն Ավրթրիա բասբօրթըյլա Թիւրքիատա իճրատ սէյահաթ իթտիքէրինտէն տօպայը Պապը Ալի իլէ Ավսթրիա-Մաճար սէֆարէթի արասընտա պիր միւնգաա վուգուտա կէլիպ, 1879 մուգավէլէնամէսի ահքամընճա, Պապը Ալի՝ Մէմալիքը Մահրուսէի Շահանէ տատիրինտէ եօշճըլըգ իտէն Պօսնա վէ Հերսէքլիլերին Օսմանլը բասբօրթը ալմալարընը թալէպ իթմէքտէ իսէ տէ, Ավսթրիա սէֆիրի Պարոն տր Գալիս պու թալէպի գապալ իթմէք իսթէմէմէքտէ տիր։ Հիւքիւմէթը Սէնիյէնին Թէէլիտինէ կէօրէ, սէֆիրը սապրգ գօնթ Զիչի՝ մուգավէլէճամէի մէզքիւրը 6ընճը պէնտինտէ միսէրրատ օլտըղը վէճհլէ, տիկէր պիր գարար վէրիլինճէյէ գատար բասբօրթլար մէսէլէսինին հալը սապրգնա գալմասընա օ զէման մուվաֆֆագաթ իթմիշ օլմաղլա, Պապը Ալի՝ պարոն տր Գալիսէ պու մէսէլէսէ պիր նօթա իրսալ իտէրէք, սէֆիրը միւշարէլէյհին միւթալէպէթը բէտտա իթմիշ տիր։

—

Լէոբէոին պէյանընա կէօրէ, կիրիտ ճէզիրէսինտէ Սֆաքիա նամ մահալատէ պազը գարըշգըլգլար վուգուա կէլմիշ օլմաղլա, մէզքիւր գարըշգըլգլարը տէֆու իմհասը իչիւն իթթիխազը թէտապիր օլունմասը մահալինէ էմր պուլյուրմուշ տըր։

—

Հիւքիւմէթը Սէնիյէ իլէ Տույունը Ուսմանիյէ Օսմանիյէ իտարէսի պէյնինտէ միւխթէլիֆունթիհ օլան պազը մէսէլէսը մուհիմմէնին թէսվիյէսի իչիւն իտարէի մէզքիւրէ թարաֆընտան մէմուրը մախսուս թային գէլընան Ավսթրիալը տանէլը վէքիլի Մ. Ցուիտէնէք՝ կէչէն ճումա էրթէսի կիւնիւ Շուրաի—Տէվլէթ ազիմէթլէ պազը միզաքէրաթտա պուլունմուշ տըր։

—

ՊԱՀՐԻ ԲՈՇԱ

Տիւնքի Ֆաշտա Պահրի բաշա հագգընտա աթիտէքի ֆըգրա օգունմուշ տըր։

«Պահրի բաշանընն սէպիլի թախլիյէ օլունտուղունա տարը չէհրիմիզտէ պիր գաչ կիւնտէն պէրու պիր չայրա զուհուր իթմիշ իսէ տէ, պու չահանընն ասլ ուսասը եօգ տըր։ Պէյօղլու բօլիս միւտիրի սապրգը էլան զապթիյէ նազըրը հազրէթլէրինին օտաի մախսուսընա պուլունմագտա տըր։ Մէսմուաթըմզդա կէօրէ, Շուրաի Տէվլէթ հէյէթը իթհամիյէսինին նէթայիճը մուգարրէրէսինի թէմամըյլա թագտիր ու թահսին էյլէմիշ տիր։»

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Ամման Հավաս գոռֆանեռը Բոռֆընան տանղամանը Բիղլէ օլանան Թէլէֆոնը տրբ.

Բարիզ 11 փետր.

Սայկօնտան աթիտէքի թէլէկրաֆ քէշիտէ օլունմուշ տըր։

«Պիր բաբազ իլէ պիր խայլը խրիսթիյանլարը Դարա Պայրագլար թարաֆընտան գաթլ օլունտրգլարը՝ Թօնքինտէքի Ֆրանսըզ բիսգորոսը պա թէլէկրաֆի իչար էյլէմիշ տիր։ Միւշարէլէյհ բիսգորոս՝ թէլէկրաֆը նիհայէթինտէ իմտատ թալէպ իթմիշ տիր։»

Լօնտրա 11 փետր.

Տէվլէրը բօլիթիգիյէտէ զանն ալունտուղունա վէօրէ, Մ. Կլատտընքն Մըսըր մէճլիսինտէ խպրաճ էրէտիկի թէբէտտուտ՝ դգաթիէնէ օյը խայլիտէն խայլի սարմըշ տըր։

Բէթերսպուրկ 12 փետր.

Բարիզ սէֆիրի բրէնս Օրլօֆը՝ այնը մէմուրիյէթլէ Պերլինէ, վէ Լօնտրա սէֆիրի Պարոն տր Մորէնհէյմին՝ բրէնս Օրլօֆի եէրինէ Բարիզէ կիտէճէկինէ տիր զուհուր իտէն հավատիս թէհգուգ իթմէքտէ տիր։

Լօնտրա 13 փետր.

Լօրտլար մէճլիսի՝ հիւքիւմէթին Մըսրը բօլիթիգասընը թէզեիֆէ տիր օլարագ Մարգի տը Սայիդզէրինին արզ իթտիկի թէբլիգնամէյի 81 բէյէ գաբզը 181բէյ իլէ գապալ իթմիշ տիր։

Մէճլիսը մէպուսան՝ այնը մատտէյէ տիր օլարագ Սըր Ս. Նօրթգօթը արզ իթտիկի թէբլիգնամէ միւզաքէրէսինի թէէխիր իթմիշ տիր։

Ամման Բիթէրէն Լէյէլ Մ. Ինկլէնդը Բոռֆընան տանղամանը Բիղլէ օլանան Թէլէֆոնը տրբ.

Լօնտրա 12 փետր.

Նօթինկէմ մէպուսը Մ. Պրատլօ՝ տիւն մէճլիսը մէպուսանտա բէյլիսին գարշըսընտա պուլունան մասանրն էօնիւնէ կիթմիշ վէ եէմին իթմէք թալէպկնտէ պուլընմըշ իսէ տէ, բէիս՝ էվվէլճէ քէնտիսի մէճլիսէն թարտ իտիլտիկի ճիհէթլէ, իսէճէկի եէմինի գապալ իտէմէյէճէկինի պէյան իթմիշ, վէ պունըն իւզէրինէ Մ. Պրատլօ՝ քէնտի քէնտիլիկինէ ինճիլի ալըպ եէմին իթմիշ իսէ տէ, Սըր Սթաֆորտ Նօրթգօթը թէքլիֆի իւզէրինէ պուեէմինին հիւքմիզ օլտըղը պէյան, վէ Պրատլօ թէքրար մէճլիսէն թարտ իտիլմիշ տիր։

Վիէննա 12 փետր.

Պու կիւնքի կազէթալար՝ ախիրէն իճրա օլունան ճինայաթտան տօպայը հիւքիւմէթին իթթիխազ իթտիկի թէտապիրտէն պաս իթտիքլերի սըրատա, Վիէննա խաֆիյէ բօլիս մէմուրլարընը մըգտարը խայլիտէն խայլի արթըրըլմըշ օլտըղընը իլավէթէն պէյան իտիյօրլար։

(ՏԱԼԻԼԻԹԷՆ հավատիսթը իչիւն սոն սահիֆէյէ միւրաճաաթ օլունա)

ԱՋԳԱՑԻՆ

Օգուստոսլարընմըզդն տէրխաթը իտէճէքլերի վէճհլէ, Ս. Էջմիաձին կաթող. Ցանճնախուսընը՝ կէչէն բազար կիւնի Պէյօղլունտա Բաթրիգ Ամեն. Տ. Ներսէս Սըրբազան հազրէթլէրինին Նախագահութիւնը թահրընտա իճթիմա իթմիշ, վէ Պալաժէնեա ուսուլինճէ Թիւրքիատաքի Վիճակլարըն կաթողիկոս ինթիխապնա իւզիւրաքլարը խուսուսընտա Սբ. Էջմիաձին Սինոդ թարաֆընտան մէրսուլ տավէթնամէյէրի Բուս սէֆարէթի միւավիրի Մ. Օնուլ իլէ թէրճէման նէվրուզ Աբէթիկ էֆ. եէտինտէն ախզ ու գապզ էյլէմիշ տիր։

Քէզալիք տէրխաթը օլունաճապը վէճհլէ, մէզքիւր գօմիսիօն՝ օ կիւնքի միւզաքէրաթընտա իչէ պիր նէթիյճէ վէրէմէյիպ, տիւնքի կիւնէ թաալիգ իթմիշ տիր։

Պինաէն ալէյհ տիւն մէզքիւր գօմիսիօն՝ եինէ Բաթրիգ Սըրբազան հազրէթլէրինին Նախագահութիւնը թահրընտա իճթիմա իտէրէք, սաաթ 7տէն ագշամա գատար իճրաի միւզաքէրաթ իթմիշ իսէ տէ, եինէ պիր գարարը գաթի վէրէմէյիպ, Բաթրիգը միւշարիէյհին թէնսիպ իյլէտիկի կիւն վէ մահալատէ թէքրար իճթիմա իթմէյէ գարար վէրմիշ տիր։

Մէսմուաթա կէօրէ, իչպու մէսէլէ հագգընա Բուսիա սէֆարէթխանէսինէ պիլմիւրաճաա սէֆարէթը միւշարէլէյհանընն պու պապտէ օլան մէլլ ու էֆքեարընը խսթիմգաճ իթմէսի՝ գօմիսիօնը մէզքիւր թարաֆընտան Բաթրիգ Սրբազան հազրէթլէրինէ թավսիյէ օլունմըշ տըր։

Տիւնքի իճթիմատէ, Մատթէոս վէ Գէորգ կաթողիկոսլարընն էտնախ ինթիխապնտա Ս. Սինոդտան Բաթրիգխանէյէ մէրսուլ մուհարէրրարը բէսմիյէ կէօզտէն կէչիրիլիպ, էվրագը մէզքիւրէնին մէալինէ կէօրէ, օվագքի Սինոդական՝ կաթողիկոս ինթիխապընը վագթ ու կիւնիւնէ թաբիին իսնէրէք, պունը Թիւրքիատաքի Առաջնորդարա պինէճէս քէնտիսի իչար իթմէսինի Տէրսաատէթ Բաթրիգխանէսինէ իչար իթմէքտէ պուլունմըշլար տըր։ Պու տէֆա իսէ տավէթնամէյէրի Սինոդ քէնտիսի տօղրուտան տօղրույա Թիւրքիա Առաջնորդարընա խիթապէն եազմըշ օլմաղլա, պունտան անլաշըլտըղընա կէօրէ, չիմտիքի Սինոդ էվվէլքի Սինոդլարընն մէսլէքը իհթիյաթքեարանէսինտէն շաշմագ մէյլինտէ պուլընմագտատըր։

Պալատէ զիքր օլունան տավէթնամէյէրտէն Կիլիկիա վէ Ադթամար կաթողիկոսլուգլարընա կէօնտէրիլէն տավէթնամէյէրին իւզէրի «Կաթողիկոսլըգ» եազըլմայը։ «Կիլիկիա վէ Ադթամար Առաջնորդլարը» տէնմիշ, վէ պու իքի տավէթնամէ մէզքիւր կաթողիկոսլըգլարա տօղրուտան տօղրույա Սինոդ թարաֆընտան կէօնտէրիլէճէքմիշ։

—

Մայր եկեղեցի քահանայարընտան Պէգճեան Տ. Գրիգորիա քահանայ վէֆաթ իտէրէք, տիւնքի կիւն քիլիսէի մէզքիւրտէ Ս. Երուսաղէմ Բաթրիգ վէքիլի Սէֆերեան Գեր. Տ. Սիմէոն եպիսկոպոս մարիֆէթիյլէ ըէսմը թագտիս վէ ճէնազէ ալայը իճրա օլունմուշ տըր։

—

Պու կիւն Բաթրիգխանէյէ բաղ. ժողով իճթիմա իտէճէք տիր։ Քէզալիք վէլատէթ, վէֆաթ վէ նիքահլարա տաիր պիր միւնասիպ ճէտվէլ ուսուլի թէրթիպ իթմէք իւզրէ Եկեղ. Համագ. ժողովն նասպ էյլէտիկի գօմիսիօն տախի պու կիւն Բաթրիգխանէտէ թէճէմմիւ էյլէյճէք տիր։

—

Կրօն. ժողովն իքի ազասը եանի Գարակէօմրիւք քիլիսէսի բաբազլարընտան Տ. Մարուքէ իլէ Տ. Արիստակէս քահանայար շիմտիյէ գատար խթիճա իթմէմիշ իքէն, անլէր տախի պու տէֆա խթիճանամէլէրինի Բաթրիգխանէյէ իրսալ իթմիշ օլտրգլարընտան, պու սուրէթլէ Կրօն. ժողովն 14 ազասը տա եանի թէքմիլ էյլէթը մէճլիս խթիճա իթմիշ պուլունմագտա տըր։

—

Միւթէպէրանը միլլէթտէն Էսայեան Մկրտիչ էֆ. պու քէրրէ Գայսէրիյէ Գաւառ. ժողովը թարաֆընտան Միլլէթ մէճլիսը ումմիսիսինէ երեսփոխան ինթիխապ օլունմուշ տըր։

—

Իզմիտ Առաջնորդը Յովակիմեան Գեր. Տ. Ստեփան վարդապետին թէքլիֆի մուճիպինճէ, բազար կիւնի Իզմիրլեան Գեր. Տ. Մատթէոս Սրբազան իւսկիւտար Ս. Կարապետ քիլիսէսինտէ Մերճանճեան Տիրացու Յակոբը Տէր Վարդան նամըյլա Պոլս. իչիւն բաբազ թագտիս իթմիշ տիր։

Պոլս. Իզմիտ Առաջնորդընն վիճակը տախիլինտէ պուլունմագտա տըր։

Մէրգում բաբազ՝ չիլէսինի Աստաբաղարտա կէչիրիպ, օրատան Պոլսա կիտէճէք տիր։

ՔԻՐԱԼԸԳ ՕՏԱ

Պապը Ալի ճատտէսինտէ 20 նուամէրօյը մահալատէ պուլունան մաթպասընը եօգարքի գաթընտա 4—5 օտա պօշ օլուպ, պունլար կէրէք այրը այրը վէ կէրէք հէբսի պիրտէն քիրայա վէրիլէճէկինտէն, թալիպ օլանլարը մաթպասընը մահալատէ կէլմէյէրի խալան օլունուր։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

1883

Գ.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն 1836 թուէն)

Կարին երբեմն վեհապետեան Յարութիւն եպիսկոպոսի առաջնորդութեամբ գերագոյն դիրք մը ունեցած էր ամբողջ Հայաստանի մէջ։ Նա իբրեւ կեդրոն Հայաստանի թէ ազգային խաղաղ մի վարչութեամբ, ներքին և յարաբերական խնդրոց և գործոց լուրիկ մնչիկ կարգադրմամբ, տնտեսական բարւոք մատակարարութեամբ, կրթական համեստ ուղղութեամբ օրինակելի հանդիսացած էր համայն մօտակայ եւ հեռակայ գաւառաց։

Այս տողերն գրողն որ այդ նահանգին քանիցս այցելած և զայն ի մօտոյ անձամբ անձին սերտած և վրան իսկ լի հայրենասիրական խանդով գուրգուրացած է, գիտէ ճշմարտութեամբ նկարագրել այդ կարեւոր գաւառը իր ամէն զանազան հանգամանքներովը։ Կարին իւր փառահեղ դիրքն ունէր յանձին Յարութիւն եպիսկոպոսի, որուն շուքը այս բառին լաւ ուշադրութիւն ընելու է, պատկառանաց շուքը կը ծաւալէր՝ ամէն ուրեք և կազդէր ամենուն։ Ասիոյ մէջ ամեն ժողովուրդ իւր պետին արտաքին շուքէն և փայլէն կախնածէ միայն, և այս դարաւոր սովորութիւն մ'է, որ կը տիրէ անդանօր, Յարութիւն եպիսկոպոսի ծանրաբարոյ ծերունազարդ դիրքն, խոհեմ և զգուշաւոր կենցաղն, եկեղեցական բարձրագոյն աստիճանաւորութիւնն, և ազգային յարաբերական գործոցութեանց մէջ ներկուած հմտութիւնն, բամբեայ փորձառութիւնն բաւական էին փայլ մը տալ իրեն և պատկառելի և յարգելի շուք մը սփռելոյն ազգի և այն ժողովրդոց վրայ, որոց հետ գործ ունէր։

Յարութիւն եպիսկոպոսի հրաժարումն տեղի ունեցաւ այնպիսի ժամանակ մը, զոր ընդունել հարկ համարեց Պատրիարքարանն ինչ ինչ տեսութեամբ, և Պատրիարքական միակ ընտրելի Օրմանեան Մաղաքիա վարդապետ բարձրացաւ յաթոռն Կարնոյ։ Սա Մաղաքիա վարդապետ թէև ունէր Եւրոպական մի բաղմակողմանի հմտութիւն, թարմ և առոյգ ոյժ և կորով, սակայն Կարին իւր առաջնորդութեան օրով բաղձացուած գոհացուցիչ վիճակ մը չունեցաւ։ Օրմանեան Մաղաքիա վարդապետ իւր առջեւ գործունէութեան պատրաստ դաշտ մը ունէր։ Հսկայակառոյց վարժարանք և Առաջնորդարան, և այդ հաստատութեանց յատկացեալ հաստատուն կալուածք, որոց հասութիւց գումարը կը հասնէր գրեթէ մինչեւ 1000 ոսկի, որք և կաւանդուէին իրեն իւր նախորդէն, բաւական էին զկարնեցին գոհ ընելու։ Սակայն Մաղաքիա վարդապետ իբրեւ նոր մարդ փորձ կը փորձէ կրթական գործին մղում մը տալ այնպիսի իմն ահագին եղանակաւ, որոյ յաջողութիւնն տարակուսելի էր, վասնզի իւր դպրոցական ընդարձակ ծրագիրն, որ ժողովրդեան նիւթական առկայութեամբն առաւել պիտի արդիւնաւորուեր, չունեցաւ այն յաջող ելքն, ինչպէս բնական էր, և մաղ մնաց որ Մաղաքիա վարդապետ ևս բոլորովին յուսահատեր իւր այս կենսական ձեռնարկին յաջողութենէն, եթէ աղա Մկրտիչ Յանասարեան ձեռն օգնականութեան չկարկառեր առ Օրմանեան, և չքանար մի գիշերթիկ վարժարան ի Կարին ընդ վերատեսչութեամբ նոյն իսկ Նորին գերապատուութեան։

Ահա այսպէս Մաղաքիա վարդապետ անակնկալ մի յաջողութեամբ երբ իւր նպատակին մէջ կը պակուէր, յանկարծ ներքին և յարաբերական կնճռալի խնդիրներ ծագելով՝ սկսան դժուարացնել իւր առաջնորդական պաշտօնավարութիւնը։ Հին դպրոցի վերաբերեալ վարժապետներու իգաւթի եկեղեցւոյ մուրացկանութեան, Տէր Մելքիսեդի քահանայութեան անվաւերականութեան, Ի. Պոլսէն ի Կարին փոխադրեալ վարժուհեաց կենցաղավարութեան և ամաթոչակի խնդիրք բաւական էին գայթակղական զրոյցներ տարածելու ի միջի ռամիկ հասարակութեան և գրգռելու դիւրաբորբոք կրքերն ընդդէմ նորընտիր առաջնորդի։ Մինչ այս, մինչ այն, յանկարծ կարնեցւոց ոմանց ձերբակալումն և բանտարկումն իբրեւ յեղափոխական մարդիկ ընդդէմ պետութեան, աւելի ևս ծանրացուց Մաղաքիա վարդապետի առաջնորդական պաշտօնավարութիւնն, որով ստիպուեցաւ նա հերու ի վերջ կոյս Մարտ ամսոյ մեկնիլ ի Կարնոյ և գալ ի Կոստանդնուպօլիս։

Մաղաքիա վարդապետի այս մեկնումն ի վեր Կարնոյ ազգային գործերն վեր ի վայր խառնակեցան։ Կուսակցութիւնք ամէն գոյն առնելով երևեցան։ Արծնեան Տ. Գրիգորի առաջնորդ. փոխանորդութեան պաշտօնը չկրցաւ ունենալ մի զօրաւոր և ազդեցիկ վարչութիւն, որպէս զի ինամ տանէր վարչական իրաց և սփոփէր զկարնեցին և առաջնորդին բացակայութիւնը դարմանէր։ Իրաց քայքայեալ վիճակն ցարդ կը շարունակուի, և կարին, հռչակաւորն Կարին այսօր ոչինչ մխիթարական դիրք ունի առաջի ազգին։ բաց 'ի Սանասարեան սխրալի հաստատութենէն, որ տակաւին կը շարունակուի անդանօր ի խնամս իւր մեծանուն բարերարին։

Դեռն և Բէյ թէև յանձնեալ խընամոց Կարնոյ առաջնորդութեան, սակայն երկոքին իսկ զուրկ եղած են ընդհանրապէս հովուական քաջալերութեան և ժրաջան տեսչութենէ։ Կրթականի մասին Բզի թէև կը վայելէ Միաց. Ընկերութեանց և Ազգ. Հայուհեաց Ընկերութեան խնամքն, սակայն Դերջան արտաքուստ կրթական ուսէ օժանդակութեան արժանացած չէ մինչև ցարդ։ իսկ ի ներքուստ միշտ ինքնին անկարող եղած է այս մասին։

Եւէջ այն միակ գաւառն է, որ այսօր համայն Հայաստանի մէջ կարող է պարծիլ իր խաղաղ վարչական և կրթական յառաջադէմ ուղղութեամբն, յորմէ հետէ առաջնորդական պաշտօն ստանձնեց Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան։ Երիզացիք ինքնօգութեամբ փայլեցան վերջին ժամանակս մէջ։ Առանց գրեթէ ոևէ արտաքին նպաստից յաջողեցան կառուցանել առաջնորդարան, Ս. Ներսիսեան վանք և ժառանգաւորաց վարժարան, (թէև այժմ դժբաղդաբար փակեալ, ինչպէս կը լսենք), աղջկանց վարժարան, գերեզմանոցի շրջապատ եւ։ Նմանապէս Ընկերական վարժարանն ևս գեղեցիկ օրինակ մ'է երիզացւոց յառաջադիմասէր ոգւոյն, որ կը շարունակուի մինչև ցարդ անխոնջ երիտասարդաց բուռն յանձնառութիւնքն։

Այսպիսի նախանձելի գաւառ մը Հմայեակ Եպիսկ. ևս չուզելով անտէրունչ թողուլ, հերու յետ զատական տօնի ի Պոլսոյ մեկնեցաւ յերկրորդ և վերստանձնեց իւր պաշտօնն և զոր կը շարունակէ ցարդ։ վայելելով իւր ժողովրդեան խանդակաթ սէրն ու համակրանք։

Բէմ մի գաւառիկ, որ բնաւ զբաղում չէ տուած Պատրիարքարանի, և իւր խաղաղասէր քահանայ հովուաց տեսչութեամբ կը խնամուի երկար ատենէ ի վեր, թէև իւր կրթական վիճակն նախնական ժամանակի կրթական աստիճանէն երթալու ոչ մի քայլ առած է։ Իսկ Բաբերդ ապաշնորհ իւր բաղդէն՝ որ պիտի վայելէր յանձնէ Ամբրոսիոս վարդապետի, կայ և կը մնայ անկերպարան վիճակի մը մէջ։ Այն պատուական հաստատութիւն՝ որոյ հիմերը դրաւ Ամբրոսիոս վարդապետ, այսօր կիսաչէն կը մնայ, և Բաբերդցիք փոխանակ քաջալերելոյ այս պիսի մի հաստատութիւն, որ բաղդին բերմամբ առ ոտս իրեանց հասած էր, հիմնայատակ կործանել ճգնեցան։ ողբալի արդիւնք ժողովրդական տգիտութեան։

Տրապիզոն կրթական և վարչական ուղղութեամբ գոհացուցիչ վիճակ մը ունեցաւ հերու, սակայն իւր պատուական Առաջնորդին՝ Նազարեան Մատթէոս եպիսկոպոսի տարաժամ մահը դնելքն ի սուգ համակած է այսօր։ Ամասիոյ և Մարզուանոյ միացեալ առաջնորդութեան վրայ ոչինչ հարկ կայ խօսելու, քանի որ անդ որոյացեալ կը մնայ Եդեսեան Յովհաննէս եպիսկոպոս, որոյ ներկայութենէն՝ ինչպէս կը լսենք, ստիպուեցաւ իւր աթոռէն մեկնիլ նորընտիր Առաջնորդն Պոլսոյ վարդապետ խալտաճեան։ մինչդեռ այս կրկին վիճակաց մէջ օտար մարդոսորդք՝ Բողոքական Միսիոնարք կը գործեն, Եդեսեան եպիսկոպոս հակառակ իւր կոչման՝ կը շարունակէ անսասել պատրիարքական հրամանաց և չմեկնիլ անտի գէթ առ սէր խաղաղութեան և օգտի եկեղեցւոյ և ազգի։ Եռանկ կը վայելէ իւր նորընտիր Առաջնորդն Ալանեան Ներսէս վարդապետ։ և զարմանալին այս է որ Վահան վարդապետի առաջնորդութեան օրով փայլող հրապարակախօսք չեն փայլիր այժմ այն երիտասարդական աւիւնով, ինչպէս կը փայլէին յայնժամ։ Սէքսէոն նոյն է ինչ որ էր ժամանակէ մը ի վեր։ Սենեքերիմեան ընկերութիւնն և ուրիշ ընկերութիւնք՝ որք երբեմն ի Սեբաստիա կը գործէին, այժմ իրենց գործունէութեան համբաւը դադրած է և Պետրոս եպիսկոպոս կը վարէ իւր առաջնորդութիւնն լուրիկ մնչիկ, կարգադրելով և մեծրինելով օրական ընթացիկ գործերն՝ որք յաճախ կը պատահին այդպիսի ընդարձակագոյն նահանգի մը մէջ։

Խարբերդ ունի մի ծերունազարդ առաջնորդ Յակոբ եպիսկոպոս Հ'գնաւորեան, և ոչինչ կենդանութեան նշան ցոյց տուած ունի ժամանակէ մը ի վեր։ Այս գաւառին մէջ ևս Բողոքականաց ջանքերն բուռն են, և Արմենի գօլէճն կ'սպառնայ Հայաստ. եկեղեցւոյ ուսումնակարօտ մանկտւոյն կրօնական կենցաղ։ Եթէ Խարբերդի ընդարձակ դաշտը չը մշակուի ժիր և քաջարթուն Հայ եկեղեցական մշակներէ, ոչ անհագան բողոքականութիւնն անդանօր պիտի յաղթանակէ, ուստի Խարբերդի ազգայնոց կը մնայ կրթական մի նոր ուժով ի հանդէս ելնել։ Զգիտենք թէ ո՞ւր մնաց Ամբատեան ընկերութիւնն, որ երբեմն անդ կազմուեցաւ և մխիթարական յոյսեր կը խոստանար ազգին։ Այն իւր ուսումնական առաջնորդին Գարեգին վարդապետ Սրուանձտեանցի արժանաւոր հովուութեամբն կը կառավարուի խաղաղարէն։ իսկ Աբարկիր թէև կուրկ իւր առաջնորդի՝ Եղիկ եպիսկոպոսի Ապահունայ ներկայութենէն։ սակայն քիչ շատ մխիթարական ուղղութիւն մը ունին իւր վարչական և կրթական գործերն։ Զմշնդակ Պաղճեան Բարթողիմէոս վարդապետի փոխառաջնորդութեան և իւր վարչական մարմնոց կազմաւորութեան խնդրոյն զբաղեցաւ հերու և դեռ կզբաղի, իսկ Բալու կը մնայ անիշխանական վիճակի մը մէջ։ Տէրոյ և Զարմանոյ Հանէսեան Տիմոթէոս վարդապետն առաջնորդ ընտրելէ յետոյ՝ կը շարունակէ դարձեալ իւր բողոքներն բարձրացնել առ Բ. Դուռն և առ Պատրիարքարանն ընդդէմ հարբստահարիչ պէյերու, որք այս ժողովրդեան բազմամեայ բողոքանց առարկայներն եղած են միշտ, իսկ Կարս թէև պէտք էր մինչև ցարդ օգտակարապէս փայլել և նշանաւոր տեղ մը բռնել ազգին մէջ, քանի որ ազգին բարձրագոյն վաճառական հարուստ դասն գլխաւորապէս իւր ծնունդն են, սակայն աւա՛ղ, որ կեսարիա անշուք մնացած է ցարդ, և իւր պանդուխտ որդիք օտարացած ու ցրտացած են իրենց սիրական մայր—հայրենիքէն։ Նոյն իսկ Ս. կարապետի հռչակաւոր վանքն անգամ չունի այսօր մի ժառանգաւորաց վարժարան, որ այդ պատուական գաւառին ընծայէր արժանաւոր եկեղեցականներ ու վարժապետներ, ինչպէս երբեմն ունէր արդէն, և պէտք է որ այժմ ևս ունենայ, քանի որ իւր եպիսկոպոսական աթոռն Հայաստ. եկեղեղեցւոյ հիմնադիր Ս. Թադէոս առաքելոյն հաստատած առաջնակարգ աթոռներէն մին է։

Կիլիկիոյ վրայ երկարօրէն խօսիլ թէև չարժէր, սակայն փոքր ի շատէ տեսութիւն մ'ընել հարկ կը համարինք, քանի որ այդ ուշադրութեան արժանի երկիրն մեր երկրորդ հայրենիքն է այսօր։ Տանն Կիլիկիոյ կաթուղիկոսի եւ Պատրիարքարանի մէջ քանի որ իրաւասութիւն մը գոյացած չէ, կարելի չէ գոհացուցիչ նշաններ և երևոյթներ բնառնել Կիլիկեան գաւառաց վարչական և կրթական գործոց և իրաց մէջ։ Ս-ոյ Աթոռն թէև հերու գարնան նորոգութիւն մ'ունեցաւ ձեռամբ իւր աթոռակալ կաթողիկոսին, սակայն վերահաս ձմրան պատճառաւ այն նորոգութիւնք կիսկատար մնացած են։ Ադանա, Հաճըն, Բիլան, Ադիւզ, Մարաշ, Անտիոք, Եղեղեաց, Տիւրեկ և կիլիքիոյ փոխանորդ կամ տեղապահ առաջնորդներու փոփոխութեամբ միայն ժամանակ վատնեցին։ Ատանացիք կրթական գործին մէջ թէև փորձեցին յառաջադիմական քայլ մ'առնելու, և առ այս կալուածներ ևս գոյացուցին, սակայն Միութիւն Սբ. Ուխտի ընկերութեան մը պատճառաւ երկպառակեցան։ Զեյթուն և Հաճըն Միաց. ընկերութեանց և Ազգն. Հայուհեաց խնամքն բարոյապէս թէև մխիթարական վիճակ մ'ունեցան, սակայն Հաճըն ահագին հրդեհի մը զոհ լինելով՝ կորոյս ամէն մը խիթարութիւն և այսօր մոխրոց վրայ կը սգայ և կողբայ իւր դժբաղդ բաղդին վրայ։ Մարաշ և Պէհեսնի և Մաշիսլուխ կը շարունակեն իրենց հինօրեայ աննշան վիճակն։ Ահա այս է համառօտ նկարագիր կիլիկեան վիճակաց, ուր դժբաղդաբար մեծ զօրութեամբ կ'գործեն կանուխ ժամանակէ ի վեր բողոքական և պապական քարոզիչք եկեղեցականք։ մերային բոլորովին անտարբեր այսքան օտարոտի շահատակութեանց առջեւ, ոչինչ արթնութեան նշան ցոյց կ'տան։

Գաւառ. վարչութեանց վրայ որքան երկար գրեմք։ թէև այնքան կարժէ, մանաւանդ այն գաւառաց վրայ, որք մեր կրկին հայրենեաց —Հայաստանի և Կիլիկիոյ— կը վերաբերին, սակայն տարեկան տեսութեան մը համառօտ շրջանակէն դուրս լինելով՝ ուրիշ ժամանակի կը վերապահենք մեր այն երկար տեսութիւններն, որք մտածման և զբաղման առատ նիւթ են արդարեւ համայն ազգային բանասիրաց, մանաւանդ այն անձանց, որք ազգ. եկեղեցւոյ և լեզուի պահպանութեան և ներքին վարչական կազմակերպութեան մը ուղղութեանն համար պարտք կամ պաշտօն ըստանձնած են Աստուծմէ և Ազգէն։

(Շարունակելի)

ԼԱՆԷԹԼԻ ԳԸԶ

(Մ-ԷԼԼԷՔ) ԷՄԻԼ ՐԻԵՊՈՒՐԳ

ԺԱ.

ԿԷՃԷ ՍԷՕՀՊԷԹԻ

(1942 Կ-ՄԷՐՕՈՄ ԴԷԼՄ)

—Կերչէք էօյլէ՛, շու Բուվնա նէ՛ մուրատ ատամ տրը։ Էկէր պէնի միրաստան մահրում իտէրսէ, քէնտիսինի էօլտիւրէէյիմ։

—Նէ՞ փայտասը օլուր, տէտի Ֆրանսուա օմուղլարընը սալայարագ։ Պիլի՞րմիսին չիմտի նէ՞ խապէր ալըրմ։

—Սէօյլէրսէն պիլէճէյիմ։

—Պու սապահ Բուվնա Բարիզէ կիթմիշ։

—Կէօրիւ՞յորմըսը, Մ. Բուվնա բայիթախթը կէօրմէք իսթէմիշ։

—Մէլիսէ տէ քէնտի մուգավէլաթ քեաթիսինէ մէքթուպ եազմըշ։

—Վասիյէթնամէ իչի՞ւն մը։

—Եախօտ պիր իզտիվաճ գօնթրաթը իչիւն, տէտի Ֆրանսուա պօղունուգ պիր սէտա իլէ վէ եումրուգլարընը սըգարագ։

—Պիր իզտիվաճ գօնթրաթը՞ մը, թէքրար իթտի պապասը։

—Եվվէթ։

—Օ՛ւմայա քի Մէլիսէ՝ պիրի տահա գօլայ միրատան մահրում իթմէք իչիւն եէնիտէն էվլէնմէք նիյէթինէ պուլունընը։

Ֆրանսուա օմուղլարընը սնալայարագ տէտի.

—Սէն իչի անլայամայորսըն։

—Կերչէք էօյլէ տիր. իյգահ իթմէ՞նէ պագալըմ...

—Պրանչ էվլէնէճէք։

—Խըսըմըզը ծագ Մէլիսէ մէրգումէյէ պէլքի տէ եիւզ պին Ֆրանգլըգ չունեցաւ։ Օրմանեան Մաղաքիա վարդապետ իւր առջեւ գործունէութեան պատրաստ դաշտ մը ունէր։ Հսկայակառոյց վարժարանք և Առաջնորդարան, և այդ հաստատութեանց յատկացեալ հաստատուն կալուածք, որոց հասութիւց գումարը կը հասնէր գրեթէ մինչեւ 1000 ոսկի, որք և կաւանդուէին իրեն իւր նախորդէն, բաւական էին զկարնեցին գոհ ընելու։ Սակայն Մաղաքիա վարդապետ իբրեւ նոր մարդ փորձ կը փորձէ կրթական գործին մղում մը տալ այնպիսի իմն ահագին եղանակաւ, որոյ յաջողութիւնն տարակուսելի էր, վասնզի իւր դպրոցական ընդարձակ ծրագիրն, որ ժողովրդեան նիւթական առկայութեամբն առաւել պիտի արդիւնաւորուեր, չունեցաւ այն յաջող ելքն, ինչպէս բնական էր, և մաղ մնաց որ Մաղաքիա վարդապետ ևս բոլորովին յուսահատեր իւր այս կենսական ձեռնարկին յաջողութենէն, եթէ աղա Մկրտիչ Յանասարեան ձեռն օգնականութեան չկարկառեր առ Օրմանեան, և չքանար մի գիշերթիկ վարժարան ի Կարին ընդ վերատեսչութեամբ նոյն իսկ Նորին գերապատուութեան։

Ահա այսպէս Մաղաքիա վարդապետ անակնկալ մի յաջողութեամբ երբ իւր նպատակին մէջ կը պակուէր, յանկարծ ներքին և յարաբերական կնճռալի խընդիրներ ծագելով՝ սկսան դժուարացնել իւր առաջնորդական պաշտօնավարութիւնը։ Հին դպրոցի վերաբերեալ վարժապետներու իգաւթի եկեղեցւոյ մուրացկանութեան, Տէր Մելքիսեդի քահանայութեան անվաւերականութեան, Ի. Պոլսէն ի Կարին փոխադրեալ վարժուհեաց կենցաղավարութեան և ամաթոչակի խնդիրք բաւական էին գայթակղական զրոյցներ տարածելու ի միջի ռամիկ հասարակութեան և գրգռելու դիւրաբորբոք կրքերն ընդդէմ նորընտիր առաջնորդի։ Մինչ այս, մինչ այն, յանկարծ կարնեցւոց ոմանց ձերբակալումն և բանտարկումն իբրեւ յեղափոխական մարդիկ ընդդէմ պետութեան, աւելի ևս ծանրացուց Մաղաքիա վարդապետի առաջնորդական պաշտօնավարութիւնն, որով ստիպուեցաւ նա հերու ի վերջ կոյս Մարտ ամսոյ մեկնիլ ի Կարնոյ և գալ ի Կոստանդնուպօլիս։

Մաղաքիա վարդապետի այս մեկնումն ի վեր Կարնոյ ազգային գործերն վեր ի վայր խառնակեցան։ Կուսակցութիւնք ամէն գոյն առնելով երևեցան։ Արծնեան Տ. Գրիգորի առաջնորդ. փոխանորդութեան պաշտօնը չկրցաւ ունենալ մի զօրաւոր և ազդեցիկ վարչութիւն, որպէս զի ինամ տանէր վարչական իրաց և սփոփէր զկարնեցին և առաջնորդին բացակայութիւնը դարմանէր։ Իրաց քայքայեալ վիճակն ցարդ կը շարունակուի, և կարին, հռչակաւորն Կարին այսօր ոչինչ մխիթարական դիրք ունի առաջի ազգին։ բաց 'ի Սանասարեան սխրալի հաստատութենէն, որ տակաւին կը շարունակուի անդանօր ի խնամս իւր մեծանուն բարերարին։

Դերջան և Բէյ թէև յանձնեալ խընամոց Կարնոյ առաջնորդութեան, սակայն երկոքին իսկ զուրկ եղած են ընդհանրապէս հովուական քաջալերութեան և ժրաջան տեսչութենէ։ Կրթականի մասին Բզի թէև կը վայելէ Միաց. Ընկերութեանց և Ազգ. Հայուհեաց Ընկերութեան խնամքն, սակայն Դերջան արտաքուստ կրթական ուսէ օժանդակութեան արժանացած չէ մինչև ցարդ։ իսկ ի ներքուստ միշտ ինքնին անկարող եղած է այս մասին։

Եւէջ այն միակ գաւառն է, որ այսօր համայն Հայաստանի մէջ կարող է պարծիլ իր խաղաղ վարչական և կրթական յառաջադէմ ուղղութեամբն, յորմէ հետէ առաջնորդական պաշտօն ստանձնեց Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան։ Երիզացիք ինքնօգութեամբ փայլեցան վերջին ժամանակս մէջ։ Առանց գրեթէ ոևէ արտաքին նպաստից յաջողեցան կառուցանել առաջնորդարան, Ս. Ներսիսեան վանք և ժառանգաւորաց վարժարան, (թէև այժմ դժբաղդաբար փակեալ, ինչպէս կը լսենք), աղջկանց վարժարան, գերեզմանոցի շրջապատ եւ։ Նմանապէս Ընկերական վարժարանն ևս գեղեցիկ օրինակ մ'է երիզացւոց յառաջադիմասէր ոգւոյն, որ կը շարունակուի մինչև ցարդ անխոնջ երիտասարդաց բուռն յանձնառութիւնքն։

Այսպիսի նախանձելի գաւառ մը Հմայեակ Եպիսկ. ևս չուզելով անտէրունչ թողուլ, հերու յետ զատական տօնի ի Պոլսոյ մեկնեցաւ յերկրորդ և վերստանձնեց իւր պաշտօնն և զոր կը շարունակէ ցարդ։ վայելելով իւր ժողովրդեան խանդակաթ սէրն ու համակրանք։

Բէմ մի գաւառիկ, որ բնաւ զբաղում չէ տուած Պատրիարքարանի, և իւր խաղաղասէր քահանայ հովուաց տեսչութեամբ կը խնամուի երկար ատենէ ի վեր, թէև իւր կրթական վիճակն նախնական ժամանակի կրթական աստիճանէն երթալու ոչ մի քայլ առած է։ Իսկ Բաբերդ ապաշնորհ իւր բաղդէն՝ որ պիտի վայելէր յանձնէ Ամբրոսիոս վարդապետի, կայ և կը մնայ անկերպարան վիճակի մը մէջ։ Այն պատուական հաստատութիւն՝ որոյ հիմերը դրաւ Ամբրոսիոս վարդապետ, այսօր կիսաչէն կը մնայ, և Բաբերդցիք փոխանակ քաջալերելոյ այս պիսի մի հաստատութիւն, որ բաղդին բերմամբ առ ոտս իրեանց հասած էր, հիմնայատակ կործանել ճգնեցան։ ողբալի արդիւնք ժողովրդական տգիտութեան։

Տրապիզոն կրթական և վարչական ուղղութեամբ գոհացուցիչ վիճակ մը ունեցաւ հերու, սակայն իւր պատուական Առաջնորդին՝ Նազարեան Մատթէոս եպիսկոպոսի տարաժամ մահը դնելքն ի սուգ համակած է այսօր։ Ամասիոյ և Մարզուանոյ միացեալ առաջնորդութեան վրայ ոչինչ հարկ կայ խօսելու, քանի որ անդ որոյացեալ կը մնայ Եդեսեան Յովհաննէս եպիսկոպոս, որոյ ներկայութենէն՝ ինչպէս կը լսենք, ստիպուեցաւ իւր աթոռէն մեկնիլ նորընտիր Առաջնորդն Պոլսոյ վարդապետ խալտաճեան։ մինչդեռ այս կրկին վիճակաց մէջ օտար մարդոսորդք՝ Բողոքական Միսիոնարք կը գործեն, Եդեսեան եպիսկոպոս հակառակ իւր կոչման՝ կը շարունակէ անսասել պատրիարքական հրամանաց և չմեկնիլ անտի գէթ առ սէր խաղաղութեան և օգտի եկեղեցւոյ և ազգի։ Եռանկ կը վայելէ իւր նորընտիր Առաջնորդն Ալանեան Ներսէս վարդապետ։ և զարմանալին այս է որ Վահան վարդապետի առաջնորդութեան օրով փայլող հրապարակախօսք չեն փայլիր այժմ այն երիտասարդական աւիւնով, ինչպէս կը փայլէին յայնժամ։ Սէքսէոն նոյն է ինչ որ էր ժամանակէ մը ի վեր։ Սենեքերիմեան ընկերութիւնն և ուրիշ ընկերութիւնք՝ որք երբեմն ի Սեբաստիա կը գործէին, այժմ իրենց գործունէութեան համբաւը դադրած է և Պետրոս եպիսկոպոս կը վարէ իւր առաջնորդութիւնն լուրիկ մնչիկ, կարգադրելով և մեծրինելով օրական ընթացիկ գործերն՝ որք յաճախ կը պատահին այդպիսի ընդարձակագոյն նահանգի մը մէջ։

Խարբերդի ունի մի ծերունազարդ առաջնորդ Յակոբ եպիսկոպոս Հ'գնաւորեան, և ոչինչ կենդանութեան նշան ցոյց տուած ունի ժամանակէ մը ի վեր։ Այս գաւառին մէջ ևս Բողոքականաց ջանքերն բուռն են, և Արմենի գօլէճն կ'սպառնայ Հայաստ. եկեղեցւոյ ուսումնակարօտ մանկտւոյն կրօնական կենցաղ։ Եթէ կարելի չէ գոհացուցիչ նշաններ և երևոյթներ բնառնել Կիլիկեան գաւառաց վարչական և կրթական գործոց և իրաց մէջ։ Ս-ոյ Աթոռն թէև հերու գարնան նորոգութիւն մ'ունեցաւ ձեռամբ իւր աթոռակալ կաթողիկոսին, սակայն վերահաս ձմրան պատճառաւ այն նորոգութիւնք կիսկատար մնացած են։ Ադանա, Հաճըն, Բիլան, Ադիւզ, Մարաշ, Անտիոք, Եղեղեաց, Տիւրեկ և կիլիքիոյ փոխանորդ կամ տեղապահ առաջնորդներու փոփոխութեամբ միայն ժամանակ վատնեցին։ Ատանացիք կրթական գործին մէջ թէև փորձեցին յառաջադիմական քայլ մ'առնելու, և առ այս կալուածներ ևս գոյացուցին, սակայն Միութիւն Սբ. Ուխտի ընկերութեան մը պատճառաւ երկպառակեցան։ Զեյթուն և Հաճըն Միաց. ընկերութեանց և Ազգն. Հայուհեաց խնամքն բարոյապէս թէև մխիթարական վիճակ մ'ունեցան, սակայն Հաճըն ահագին հրդեհի մը զոհ լինելով՝ կորոյս ամէն մը խիթարութիւն և այսօր մոխրոց վրայ կը սգայ և կողբայ իւր դժբաղդ բաղդին վրայ։ Մարաշ և Պէհեսնի և Մաշիսլուխ կը շարունակեն իրենց հինօրեայ աննշան վիճակն։ Ահա այս է համառօտ նկարագիր կիլիկեան վիճակաց, ուր դժբաղդաբար մեծ զօրութեամբ կ'գործեն կանուխ ժամանակէ ի վեր բողոքական և պապական քարոզիչք եկեղեցականք։ մերային բոլորովին անտարբեր այսքան օտարոտի շահատակութեանց առջեւ, ոչինչ արթնութեան նշան ցոյց կ'տան։

Գաւառ. վարչութեանց վրայ որքան երկար գրեմք։ թէև այնքան կարժէ, մանաւանդ այն գաւառաց վրայ, որք մեր կրկին հայրենեաց —Հայաստանի և Կիլիկիոյ— կը վերաբերին, սակայն տարեկան տեսութեան մը համառօտ շրջանակէն դուրս լինելով՝ ուրիշ ժամանակի կը վերապահենք մեր այն երկար տեսութիւններն, որք մտածման և զբաղման առատ նիւթ են արդարեւ համայն ազգային բանասիրաց, մանաւանդ այն անձանց, որք ազգ. եկեղեցւոյ և լեզուի պահպանութեան և ներքին վարչական կազմակերպութեան մը ուղղութեանն համար պարտք կամ պաշտօն ըստանձնած են Աստուծմէ և Ազգէն։

(Շարունակելի)

պիր թրախօմա վերբեճէք տիր. պու բէք ճէսիմ պիր մէպլաղ իսէ տէ, հագգը տրը, մէն իտէմէյիզ։ Պունը նա՞սըլ խապէր ալմըշըն։

—Ադլ իլէ պուլուրմ։

—Պանչըն էվլէնէճէկինի ա՞գլ իլէ պուլուրսն մը։

—Եվվէթ։

—Ֆիլհագիգա Մէլիէնին քէնտի մուգավէլաթ քեաթիսինէ մէքթուպ եազմասընտան անլաշըլասըլիր. լաքին Բուվնանըն Բարիզէ կիտիշի նէ՞ օլաճագ։

—Պունըն տա սէպէսի Պանչըն էվլէնէճէկի տիր։

—Ա՛... Իլթէ պունա ագլըմ իրմէտի։

—Տիյնէ, ագլըն էրէր։

—Զարուգ էթ, սեօյլէ պագալըմ նէ՞ տիր...

—Պիր գաչ կիւն էվվէլ Բարիզտէն գիւպպէ տէլիգանլընընն պիրի պուրալարա կէլմիշ. չօգ տէփա Պանչա բասթ կէլմիշ, վէ պէնի սէյէնմէյէն ծան Բընօնընն գըզը օ պէյազ էլի քիւչիւճէք տէլիգանլընընն քէնտիսինէ սեօյլէմիկի զէվզէքլիքէրի տիյնէմիշ. գըզ չիմտի անը սէվիյօր, պիրիրիմ։ Գըզլարընն հէրսի պիր տիր. խօշ լագըրտըլարա վէ գըրըլըպ տէօքիւմէլէրէ չարուգ գարըլըրլար։ Շիմտի անկէրէ կէօրիւս խասթալըզը օլան ատամլարընն չէհրէսի լաղըմ տըր. անկէրէ խօշ կէօրիւնմէք իչիւն պիւլպիւլ կիպի սեօյլէմէլի տիր։

«Պու սէրսէրի Բարիզի՝ զայիպա ճէպինէ պիր բարաը օլմատըղընտան, Բուվնա թարաֆընտան բէք ֆէնա գապուլիյէթ պուլմուշ, վէ էկէր ալաբըղմմ մալիւմաթ սահիհ իսէ, Բուվնա՝ սարիլէրինէ եարատըղը կիպի, պունա տա «Պոշ եէրէ Պանչըն իւզէրինէ տիւչիւնմէյինիզ, օ էվլէնմէք իսթէմէյօր» տէմիշ տիր։ Պունըն իւզէրինէ մէրգում տէլիգանը աշըգ՝ իսթէյար տիլէնմի Մարտաշը կէօրմիւշ վէ իչի օնա աշարագ, զայիպա Պանչա վէ Բուվնայա պաղը չէյլէր սեօյլէմէսինի թավսիյէ էլէմիշ վէ գատէհու Բարիզէ հարբէքէթ իթմիշ տիր. պունը իւէ Ֆէբբէրէլ օթէլին ուշաղընտան խապէր ալըրմ։

«Եվ հաբալ օ չէյթան տիլէնճի՝ նէ եարբող եարայրղ Պանչա ագիզ ահպապ օլարագ, չիֆթիլիյէ կէլմիշ վէ պիր սաաթտան զկատէ միւատէթ Բուվնա վէ անընն վաֆթիզ գըզըյլա պէրապէր պուլունմըշ տըր։ Աճապա պունլար նէ՞ գօնուշմուշլար, նէ՞ սեօյլեշմիշլեր։ Ծէրթրիւտ պու պաստ պանա մալիւմաթ վերմէմէտի։ Լաքին Բուվնա պու սապահ Բարիզէ հարբէքէթ իթմիշ օլմաղլա, պունտան հէր չէյ անլաշըլասըլիր. պէսպէսլի տէլիգանլը աշըգը արամաղա կիթմիշ տիր։ Հիւզն ու քէտէր իչինտէ օլան վէ կէօղ եաշլարը տէօքէն Պանչ տիւն ագշամտան պէրու սեվինճէտ իմիշ։ Պունը անլամամագ իչիւն պիր ատամ ահմագ օլմալը տըր։

Ֆրանսուանըն պապասը՝ պիրտէն պիրէ տուրուպ, օղլունըն եիւզիւնէ պագաը վէ պիր նէվի հայրէթ ու թաաճճիւպլէ տէտի.

—Վալլահ, սէն բէք քէսկին Ֆիքիրլիսին, Ֆրանսուա՛։

Օղլու եալանտան կիւլիւմսէտի։

—Էկէր պու Բարիզի տէլիգանլը՝ սէնին գանն իթտիկին կիպի ֆագիր իսէ, տէվամ իթտի բէտէրի, Մէլիսէ իլէ Բուվնանըն Պանչը մէրգում վերմէյէ մուվաֆագաթ իթտիքլէրինէ թաաճճիւպ իտիյօրմ։

—Գըզ անը սէվիյօր, հէվապ վէրտի Ֆրանսուա պօղունուգ պիր սէտա իլէ։

—Վաֆթիզ գըզընա բէք զիյատէ մուհապպէթի օլան Բուվնա՝ Պանչ իչիւն պունտան պաշգա ալա պիր մուամէլէտէ պուլունմամագ իտի։

—Իչպու մուվաֆագաթլարընա պաշգա պիր սէպէպ տահա վար տրը։

—Նէ՞ իմիշ օ։

—Պու գըզ չօգլարը թարաֆընտան իսթէնիլտի. իսթէյէնլէր տէ-էյի վէ զէնկին ատամլար իտի։

—Եվվէթ, էօյլէ տիր։ Եվ

ՄԷԿԵՍԱԹԻՊ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԷ ՕՏՈՒՄԸ ՑԵՏԱԶԳԵԼ ՊԷՏՔ Է

Ս. Էջմիածինէն Մանկունի Գեր. Վահրամ եպիսկոպոս Թարգմանչեան եաղլեան պիր մէջթուպ տրը։

Լրագրաց մէջ անցեալ շաբթու կարդացի, որ Թուրքիոյ Հայոց երես. ընդհանուր ժողովոյ մէջ՝ Մեծ. Մարկոս Ազաբէկեանց «պալաժէնիոյ» վերաքննութեան առթիւ կարծիք յայտնած է կաթուղիկոսական ընտրութիւնը յետաձգել մինչեւ որ «պալաժէնեան» վերաքննուի եւայն։

Որքան կը լիցեմ՝ նոյն պատրոնը 1865—6 թուականներում ևս կը ջանայր և կը պնդէր որ նախ «Պալաժէնեան» վերաքննուի և ապա Կաթողիկոս ընտրուի։

Արդարեւ այս խնդիր խորն ուշադրութեան արժանի է, մանաւանդ ներկայումս։

Պալաժէնիոյ խնդիրը մահու և կենաց ծանրակշիռ խնդիր է, բայց նորա հետ այնպիսի դըժուարութիւնք և անյաղթելի զօրութիւնք կան, որ Հայոց ազգի տակը միջոցք բաւական չեն գըտնուիլ ելնելու և յաջողցնելու համար։

Հարկ չկայ պարզելու թէ որոյ կողմէն են դժուարութիւնք և անյաղթելի զօրութիւնք. շատեր ինքնին կիմանան։

Եթէ խնդիրը միայն մի քանի թեթեւ յօդուածոց բարեփոխութեանց համար լինի, Ռուսական կառավարութիւն պատրաստ է զիջանելու եւ իւր թէ բերանացի եւ թէ գրաւոր խոստումները այնչափով միայն կատարելու։ Սակայն ըստ իս այսպիսի բարեփոխութիւնք այնքան նշանակութիւն և արժէք կարող են ունենալ՝ որքան սխալմամբ դրուած մի փուրի՝ կամ ստորակէտի տեղ միջակէտ դրուիլը։ «Մինչդեռ անհրաժեշտ է որ Պալաժէնիան հիմնովին» և ամբողջ Ազգի մասնակցութեամբ վերաքննուի և բարեփոխուի, և ահա այս բանն է՝ որ Ռուսական կառավարութիւն արդէն պաշտօնական գըրութեամբք ալ հաստատած է՝ որ «երբէք չթոյլատրեր» և չպիտի թոյլատրէ, թէ և կան միամիտներ՝ որ կկարծեն գիտնալ, թէ Ռուս. կառավարութիւն Պալաժէնիային նշանակութիւն չտար և իբր «ոչինչի տեղ» դրած է։ Գուցէ ներելի լինի աւելի կարծել և ասել՝ որ Ռուս. կառավարութիւն յիրաւի մի կերպ ոչինչի տեղ դըրած է զՀայս, բայց ոչ երբէք զՊալաժէնիան։

Աւելցնենք սորա վերայ այն ծանրակշիռ խնդիրները ևս՝ որ նորընտրելի կամ նորընտիր Հայրապետին պաշտօնակալութեանը անմիջապէս և նախ քան զամենայն՝ առջեւը պիտի բռնանան, և մի թեթեւ սխալումը կամ համբակ շարժումը անգամ ահագին հարուածներ պիտի կշռեն Էջմիածնի՝ ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան և Ռուսահայոց վերայ։ Մինչդեռ եթէ Պալաժէնիոյ խընդիրն ալ յուզուելու լինի՝ տարիներ պիտի քալէ, որ դարձեալ կնշանակէ թէ, վտանգներուն առաջքը անմիջապէս չկրնար առնուլ, հետեւաբար, Պ. Ազաբէկեանի առաջարկած միջոցը բարեփոխելով պէտք է այնպիսի մի ուղղութիւն տալ, որ հետեւանքը աւելի վատ արդիւնքներ կարտադրեն փոխանակ ակնկալեալ բարի հետեւանց։

Արդէն շատ մեծ սխալ էր՝ որ ա՛ն քան յետաձգուեցաւ Կաթուղիկոսի ընտրութիւնը, որովհետեւ Հայ Ազգը և եկեղեցին երկար ժամանակ անզլուխ թողնել՝ մեր զիտոյից և կարօտութեանց՝ միանգամայն ընդհանուր վիճակին վերայ գաղափար և գիտակցութիւն չունենալ կնշանակէ, և որքան ընտրութիւնը յետաձգուի, այնքան գործերը կը խառնափնդոռուին, մանաւանդ Էջմիածնի վիճակը կը ծանրանայ, չա՛ս կնճռոտ գործեր կրարդուին, ամենավատթար հետեւանքներ կծնանին, հետեւաբար փոխանակ յօնք չինելու՝ աչքը հանել առածը կիրականանայ։

Եթէ Կաթողիկոսական Տեղապահ և Սինոդ լիազօր դիրք եւ իրաւունքներ ունենային, թող չյիշուին այլ պատճառները, կաթողիկոսական ընտրութեան յետաձգումը աւելի ծանր հետեւանքներ ծնանելէ հեռու կը մընար։

Հապա պէտք չէ՞ ուշադրութեան առնուլ և այն աւելի որ պալաժէնիոյ խնդիրը գլուխ հանելու համար «ընդհանուր Հայոց ներկայացուցիչ» մի մարմին Մի ԳԼՈՒԽ պէտք է լինի, որ Ռուսական կառավարութեան առարկութեանց մի էական կէտը տըկարանայ եթէ իսպառ չոչնչանայ։ Ըստ որում երես. ընդհ. ժողով և Ս. Պատրիարք ներկայացուցիչ են Թուրքիոյ Հայոց միայն, և նոցա ձայնը այնքան նշանակութիւն ունի՝ թէև Հայոց մեծամասնութեան կողմէն։ «Պէտք է համարէն ամենայն Հայոց մի ներկայացուցիչ լինի»։ որ ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ Է՝ որ և կրկին տեսութեամբ գլխաւոր և զօրաւոր ձայն ունի, և իւր ծայրագոյն իրաւասութեամբ և իշխանութեամբ խնդիրը ստանձնելով՝ պիտի գործէ ուր և ինչպէս հարկ լինի։

Սակայն անշուշտ պէտք է մի կորուկ և զօրաւոր միջոց ալ ձեռք առնուլ, որպէս զի այլևս խաբուելներու վերջը դայ։ Կաթողիկոսներ օրօրուելէ ազատուին, և վերջապէս ազգուապէս առաջ տարուի պալաժէնիոյ վերաքննութեան խնդիրը, միանգամայն ապահովուին ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը՝ Էջմիածինը՝ Ռուսահայերը և ամենայն Հայոց կենական շահերը։

Եթէ ժամանակ և պարագաներ չօգնեն Հայոց և Կաթողիկոսաց, ո՛ր կողմ ալ չըլլուի, ի՛նչ միջոց ալ առաջարկուի, դարձեալ ծանր և վտանգաւոր հետեւանքներ կան։ Դարձեալ բաւական ՀԱՍԱՆԵՐ և խանդարումներ անխուսափելի են, եթէ աւելի ևս յոռետես լինել չկամենամ։

Բայց գիտնալով՝ որ արդէն մենք ահագին հարուածներու և վտանգներու մէջ կտագնապիմք, և առաջքը առնոյ համար կարելի է երկու չարեաց փոքրագոյնը ընտրել, որ եթէ նպատակը յաջողուի և պակուի, գրեթէ ոչինչի հաւասար հետեւանք կունենայ։ Իսկ երբ հակառակն ալ պատահի, օգուտը աւելի մեծ կը լինի քան թէ ՀԱՍԱՆԵՐ և վտանգը։ բաւական է որ համամտութիւն՝ համերաշխութիւն լինի և յաջորդաբար շարունակուի։

Ըստ իմ կարծեաց՝ միակ և զօրաւոր միջոցն է, նորընտիր Հայրապետէն «մեծ անձնանուիրութիւն» խնդրել, այսինքն կաթողիկոս ընտրուի, Էջմիածին գըտնուի, բայց «Հայրապետական օծումը յետաձգէ մինչեւ որ վտանգաւոր գործերը կարգի դըրուին, Պալաժէնեան վերաքննուի և վերջանայ։»

Այսու կրօնական մի տեսակէտ ալ ապահովուած կը լինի։

Ուխտիւք կ'ինդրէի Աստուծմէ որ ես սխալուած լինիմ, եւ այն ատեն ալ թող քարեր տեղան իմ գլխուն։ բայց ցաւ ի սիրտ պէտք է ասեմ, որ 16—17 ամեայ փորձառութիւնքս և համոզմունքս, ինչպէս նաև պաշտօնական գործեր, Եփրեմի, Յոհաննու, Ներսիսի, Մատթէոսի և մանաւանդ իմ հոգևոր ծնող Գէորգի անցքեր բաւական են պնդելոյ համար, որ ոչ մի կաթուղիկոս՝ ո՛վ որ ալ ընտրուի, կարող կ'լինի ռուս. կառավարութեան հետ սիրով՝ քաղցրութեամբ եւ խոհեմութեամբ վարուիլ և լուիկ ՄՆԻԿ կարգի դընել Ազգի բաղձանքները, վերջացնել Պալաժէնիոյ վերաքննութիւնը և այլ կնճռոտ խնդիրները։ Ո՛վ որ ի մօտոյ քիչ շատ կը ճանաչէ ռուս. կառավարութեան ներքին բորբոքին տարօրինակ քաղաքականութիւնը, բնականաբար արտաքոյ կարգի ընթացքով միայն փոխանակուելիք ուղղութեան անհրաժեշտութիւնը եւ դժուարութիւնքը պիտի փաստաբանէ և սրտի պաշտպանէ։

Ռուս. կառավարութեան օգուտը է չանալ որ եթէ Թուրքիայէն լինի ընտրեալը, հնարել ամեն միջոց՝ որ օր առաջ Էջմիածին գայ, օծումի ընդունի, և այնուհետև հեշտութեամբ կարող է կաշկանդել զկաթուղիկոս։ Մինչ օծումը շատ քաղաքարի եւ քաղցր՝ միանգամայն բերանացի խոստմանց մէջ շռայլ կ'լինի ռուս. կառավարութիւն, բայց վա՛յ կը գայ կաթուղիկոսի գլխուն երբ մի անգամ օծուած կլինի։

Ես կուզէի մանրամասնութեանց մտնել և ընդարձակել իմ տեսութիւնքը, բայց օտար խարդաւանութեանց ենթարկուելով՝ ի Կ. Պոլիս վերադարձս արգիլուեցաւ՝ մինչև յարմար ժամանակը անցնի, ուստի ստիպուած եմ շատ հակիրճ համառօտել իմ կարծիք և առաջարկութիւնքը։ յուսալով որ բանիմաց անձինք և յատկապէս Եր. Եպիսկ. ժողով և նորընտիր Վ. Հ. Հայրապետ քիչէն շատ բան կը հասկանան և այնպէս ի՛նչարժին, կ'խօսին և կ'գործեն՝ առանց օտարի խափուսիկ խոստմանց եւ կեղծեաց ենթարկուելոյ։

Այս պարագ աւելի նորընտիր Հայրապետին վերայ կծանրանայ, որ եթէ այս առիթէն օգուտ քաղել գիտնայ, ոչ միայն իւր ապագան և անունը անմիջապէս կը փառաւորէ, այլև մեծ ծառայութիւն նուիրած կլինի Ազգին՝ Եկեղեցւոյն՝ Հայրապետութեան և Էջմիածնի։ Իսկ եթէ օտարէն խաբուի, վստահութեամբ կպընդեմ և կասեմ, որ երբէք և երբէք չկարծէ՝ ով ոք ալ լինի, որ Գէորգի պէս կարող է քաջութեամբ և յաղթանակաւ մէջէն ելնել, մանաւանդ ներկայ հանգամանքներու մէջ, յորս ներքին և աւելի արտաքին կնճռոտներէն զատ՝ դրամական տագնապը միայն բաւական է մի քանի տարայ մէջ թշուառ վիճակի ենթարկել զկաթողիկոս եւ, միանգամայն չթողուլ որ այլ բանայ և ուրիշ գործոց նայի, և աւելորդ է ասել որ կաթուղիկոսի անձնական տուժմամբ ալ եթէ վերջանայ։ . . . դարձեալ գոհ պիտի լինիմք։

Վերջապէս Ղեր. Հայրապետ պէտք է գտնուի գործոյ գլխում և ամենայն Հայոց ներկայացուցիչ լինի և ձայնը ունենայ, և որպէս զի ի պահանջել հարկին ալ կարողանայ հրաժարուիլ «մեծ անձնուիրութեամբ», պէտք է օծումը յետաձգէ։ Եւ այսպէս յաջողդաբար շարունակելով՝ երկար չտևէր՝ որ Հայք իւրանց նպատակին անշուշտ կհասնին և օտարը չկրնար աւելի ՖՆԴԵԼ և հակառակիլ։

Լաւ է հրաժարուիլ քան թէ հարուածներ տալ և խայտառակուիլ . . . ։

Այս է իմ կարծիք և առաջարկութիւն։

Գուցէ Երեսփ. Ընդհ. Ժողով կամ Նորընտրելի Վ. Հ. Հայրապետ աւելի խոհեմ և բանաւոր միջոց կգտնեն և կյաջողցնեն ինչպէս Պալաժէնիան՝ նոյնպէս միւս ծանրակշիռ գործերը։

Ապագան կցուցանէ։ Համբերեմք և կտեսնեմք։

Վ. Հրամ Եդիկոսոս

1 Յունվ. 1884 ՌՇԼԳ. Մանկունի Էջմիածին

ԳԱՑՄԷՐԻՑԷՏԻ ՇՕՍԻ ԵՕԼՈՒ

Յունվար 17 Թարիխի իլէ Գայսէրիյէտէն աթիտէքի խուսուսի մէջթուպ մանթպասմքզա եաղլէմըշ տրը։

Միւէլլիֆ էֆէնտի,

Իշպու պէնտը սանիդանէմին տէրճինէ հիմմէթ պույուրմանըզը թէմէնենի իտէրիմ։

Շէվքէթլու բատիշահը ալէմբէնահ էֆէնտիմիզ Սուլթան Համիտ Խան հազրէթլէրի՝ քէնտի թէպասը սատրգալարընըն իսթիրահաթ ու սաատէթը հալի իչիւն հէր պար իսլահաթ իճրասընը էմր ու իրատէ պույուրմագտա իսէլէր տէ, չի ֆայիտէ քի, չօգ տէֆթ բէէսը իտարէտէ պուլունան զէվաթ մէնֆաաթը չախսիէյի մէնֆաաթը ումումիյէյէ թէրճիհ իթտիքլէրինտէն, խայրը մէսարիֆաթա մուգապիլ պազը տէֆտա ազ մուհասսէնաթ հուսուլէ կէլմէքտէ օլտըզը քէմալը թէէսսիֆլէ կէօրիւլմէքտէ, վէ պու իսէ խիլաֆը իրատէի Շահնէ պուլունմագտա տրը։

Տէնիզսահիլինտէն ուզագ պուլունան չէհիրլէրի -չրմէնտրֆէրին մէգգուտիյէթի էնասընտա- տիկէր պէօյուք չէհիր վէ եա իսկէլէրէ բասթ իտէն մունթազամ եօլլարընը մէվճուտիյէթի՝ թիճարէթին կիւնտէն կիւնէ թէրգգըսընա մէտար վէ քէրվանլարընն ամէտչիտինէ սուհուլէթ օլաճաղը աչիքեար իսուլկինտէն, 5—6 սէնէսէն պէրու պու խուսուստա չօգ մահէլէրտէ զիյատէսի իլէ զայրէթ օլունմագտա տրը։

Անատօլուտա թիճարէթի վէ ազամէթի ճիհէթի իլէ պէօյուք չէհիրլէր սըրասընտա պուլունան Գայսէրիյէնին տախի էն եագընը իսկէլէլէրի օլան Սամսուն վէ Մէրսինէ կէօթիւրէն թարիգին բէք ֆէնա օլտըզը նազարը տրգգաթա ալընարագ, պիր թարիգը մունթազամընն թանգիմի իչիւն կէլէն էմր մուճիպճէ չէհրիմիզ մէճլիսի իտարէսի՝ իչպու իսլահաթն իճրասընա տրգգաթի գրմնընտա էվվէլա պիր թուրուգ էմինի վէ սանիէն իւչ միլլէթտէն միթեչէքքիւլ պիր ինչաթ գօմիսիոնը ինթիխապ վէ նասպ էյլէմիշ տրը։

Իշպու գօմիսիոնտա միլլէթիզգտէն Ֆրէնկեան հաճի Սարգիս վէ Մօրուքեան Յակոբ էֆէնտիլէր պուլունտրզը կիպի, միլլէթի Ռումիյանտան տախի հաճի Լէօնիտի էֆէնտի Աւսլանեան էֆէնտի պուլունմագտա տրը։

Պու չօսէ եօլունըն Գայսէրիյէ լիվասը տախիլինտէ պուլունան գրթասը՝ Սամսուն թարաֆընտան եաղը-Զէպնի տէնիզէն մահալէ գատար 9 սաաթ մէսաֆէտէ, վէ տիկէրի՝ ճէնուպ թարաֆընտա Ադրապլը թապիր օլունան Նիկոլ լիվասը հուտուտընա տէկին 14 սաաթ մէսաֆէտէ օլուպ, չէհրիմիզ վէ էթրաֆընտա եաբըլաճաղ եօլ ճէման 23 սաաթ մէսաֆէտէ տրը։

Պու թարիգին ինչասը իչիւն 4 սէնէ զարֆընտա մաաչ վէ էտվաթա տէօրթ պին լիրա մրգտարը բարա սարֆ, վէ եէթմիշ պին նուֆուս գատար տախի ամէլէ խթիխտամ իտիլմիշ օլտըզընտան, չիմտիյէ տէկին չօգտան խթիամբէզիր օլմասը իյճապ իտէր իքէն, էլեէվմ խթիամ պուլամայրպ սիրիւնմէքտէ օլտըզը ճաի թէէսսիֆ տիր։

Տէօրթ սէնէ զարֆընտա ալընան նուֆուս վէ եա բարանըն սարֆընտան բէք ազ մուհասսէնաթ հուսուլէ կէլմիշ օլտըզը աչիքեար իքէն, ինչա օլունան թարիգին տախի գըսմը ազէմինին զայրը մունթազամ օլտըզընը եօլճուլար պէյան իթմէքտէ տիրլէր։

Ռիվայէթէ նազարէն, Մէրսին ճանիպինէ եաբըլան եօլուն ահվալինի թէտգիգ իչիւն գօմիսիոնը միւֆէթթիշ թարին իտէրէք օլ թարաֆա իրսալ էյլէտիկի Մօրուքեան Յակոբ վէ Աւսլանեան Հաճի Լէօնիտի էֆէնտիլէրին վերմիշ օլտըգլարը լայիհատա տախի եօլըն զայրը մունթազամ իտուկի միւնտէրիճ օլտըգտան մատատա, միւհէնտիս պուլունան եուվանաքի էֆէնտիյին քէնտի մէմուրիյէթինէ տըդգաթ իթմէտիկի վէ պազը եօլ մէմուրլարընը տախի էհլիյէթսիզ քիմսէլէրտէն օլտըգլարը իշար ֆըրընմըշ իմիշ։

Էհալիմիզ պէօյլէ իսլահաթըն իճրասընա արզու քէշ օլտըզը կիպի, զաղմ կէլէն ագէյի տախի խօշնուտիյէթ իլէ թէէտիյէ իթմէյէ հազըր իսէ տէ, քէնտի վէրտիկի մէպլազընը վէ եա նուֆուսըն հիւսնիւ հալտէ իսթիմալ օլունմատըզընը կէօրտիկինտէ, չիւպհէսիզ մէէյուս օլաճագ վէ պատէմա տախի իճապ իտէն ագէյի թէէտիյէ իթմէք իսթէմէէկինտէն, պու հալին տէֆի իլէ հիչ տէյիլ իսէ պու սէնէ զարֆընտա իշպու թարիգին խիթամ պուլմասը իչիւն ճահտ վէ զայրէթի իթմէսինի ինչաթ գօմիսիոնընտան թէէսսիֆլէ կէօրիւլմէքտէ, վէ պու իսէ խիլաֆը իրատէի Շահնէ պուլունմագտա տրը։

Պու հագգա պազը ազալարընը էզզայրը Ֆրէնկեան Մօրուքեան վէ Աւսլանեան էֆէնտիլէրին սայ ու իգտամ իթմէքտէ օլտըգլարընը իգրար պիրլէ, Մօրուքեան էֆէնտինին պիր գաչ հաֆթա էվվէլ գէշշն սօռղընա պագմատարագ վաթան մուհապպէթի իչիւն Պօղազպայան սինօրընըն մուայենէրինի տէրէօհտէ իտուպ, էլտէն կէլէն զայրէթինի տիրիզ իթմէմիշ օլտըզընը պիլ իչար, տիկէր ազալարընն տախի վաթանըմըզ իսլահը իչիւն միգթազի օլան պէօյլէ պիր խուսուսա զայրէթ իթմէէրինի արզու վէ բէճա իտէրիմ։

* * *

ՄԻՒԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Շէհր Լմանէթի մէճլիսի ազասընտան Հաճի Բեամիլ էֆէնտիյէ բիւթպէի սանիյէ սընֆը միւթէմալիզի թէվֆիհ պույրուլմուշ տրը։

—

Վէրկի էմինի Ալի Ֆուատ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրէրինն պիր գաչ կիւնտէն պէրու նամիզաճ պուլունտուղու ճիհէթլէ, մագամը մէմուրիյէթինէ ազիմէթ իտէմէքտէ օլտըզը իչիւնտիրմիշ տիր։

* *

Եավէրանը էքքէմը հազրէթը Բատիշահիտէն Նամըգ բաշա հազրէթլէրի նէզլէտէն խաֆիֆճէ նամիզաճ պուլունտըզը կիպի, խայրէտտէն բաշա հազրէթլէրի տախի նէզլէտէն պիր աղ քէյֆսիզ իմիշ։

* *

Խարիհիյէ նազրը Արիֆի բաշա հազրէթլէրինն խասթալըզը սըհհէթէ թէպաստիւլ իթտիկինէ տիր վէրիլէն խապէրլէրէրին մաէթթէսսիֆ ասը օլմատըզընը, վէ միւշարէլէյհ հազրէթլէրինն էլան նամիզաճ օլարագ մագամը ալիսինէ հէնուզ տէվամէ պայամմիշ օլտըզընը Թ. Հ-ԷՆԷՆ եաղըյոր։

—

Իրան Շահը հազրէթլէրի՝ Լոյտ նամ վաբոր գումբանեասը մէմուրլարընտան թէճհիզաթ միւտիրի Մ. Լաճիօլի իլէ միւֆէթթիշ Մ. Պօղանսա Շէր -- Խ--ըշէր նիշանընընն իւչիւնճիւ բիւթպէսինտէն պիր գրթասընը իթա էյլէմիշ տիր։

—

Ամերիգա ճիւմհուրիյէթինին Տէրսաատէթ սէֆիրի ժէնէրալ Ուալլաս իլէ մատամասը՝ պու քէրրէ Պէյօղլունտա Օթէլ Բօսյալա նագլ իթմիշլէր տիր։

—

Գասթամունի վիլայէթի տախիլինտէ Իսքէլէպ գազասընտա 240,800 դրուշտան միւթէճավուզ վարիտաթը վագֆիյէնէն շունուն պունուն զիմմէթլէրինէ կէչմիշ օլտուղու մահալինճէ թէչքիլ օլունան գօմիսիոնը մախսուսան վազու պուլան թէտգիգաթընտան անլաշըլմըշ օլմաղա, մէպլաղը մէզպուրընն թահսիլի զըմմէնը ինընտա մէրքէզը փիրսէֆթէն գազի մէզքիւրէ պիր մէմուրը մախսուս կէօնտէրիրիլիշ տիր։

—

Պու քէրրէ Էտիրնէտէն Թ. Հ-էէ-ՆԵ Եաղլեան մէքթուպլարա կէօրէ, պունտան պիր գաչ հաֆթա մուգատտէմ Էտիրնէ տախիլինտէ պիր գազատա պիրիսինի տարպ իթմիշ օլան պիր չախսընն գանունէն թէվգիֆի լաղըմ կէլտիրի հալտէ, տարիպէ (վուրանա) պիր չէյ տէնիրմէյէրէք պիլ աքսմատրուպ (վուրուպան) թէվգիֆ իտիրմիշ, վէ պիչարէ մատրուպընն «էֆէնտիմ, պէն տարիպ տէյիլիմ, մատրուպըմ մատրուպ» տէյի վագը օլան ֆէրեատընա գուլագ վերէն օլմատըզընտան, հէր նասրը իսէ թարին օլունան միւտէթի իքմալ իտինճէյէ գատար մահպուս գալմըշ տրը։

Մէգքիւրէ մէքթուպլարտա բիվայէթ օլունտուղունա կէօրէ, պու քէյֆիյէթ մահալլի միւտաթի ումումի մուավինինին «տարիպ» վէ «մատրուպ» քէլիմէլէրինէ տաիր մաիւմաթը օլմամասընտան նէյէթ էլլէմիշ տիր։

—

Կէչէն ճումա էրթէսի կիւնիւ Պէյօղլունտա 23 եաշընտա պիր խըրվաթ տէլիգանլըզը՝ բէվվէլէր իլէ նէֆսինի թէկէֆ էլլէմիշ տիր։

—

Իզմիրտէ պուլունան Ֆրանսա տօնանմասընտան իրմէրէլ նամ սէֆինէ՝ էվվէլքի կիւն Ֆրանսատա թուլօն լիմանընա միթէվվէճճիհէն հարէքէթ էլլէմիշ տիր։

—

Իզմիր վիլայէթի բօլիթիքա մէմուրը Թագթագեան Տիրան էֆէնտինին՝ պէրաի թէպտիրը ապ ու հավա զրմիրնտա պիր վաղթտան պէրու էվրօրատա պուլունտրզը հալտէ, պու քէրրէ Իզմիրէ ավտէթ վէ մուվասէլէթ էլլէտիյինի մահալլի կազէթալարը եաղըյոր։

—

Բուսիա իմբէրաթօրընըն պիրատէրլէրինտէն Կրանտիւգ Սէրժին՝ Հէս տուգալրզը բրէնսէլէրինտէն բրէնսէս Լիվզապէթ իլէ նիշանլանտրզը պունտան ադտէմ կազէթալարտա իլան օլունմուշ իտի։

Պու տէֆա չույու պուլան պիր հավատիսէ կէօրէ, օրթօտօքս քիլիսէսինէ ամտ օլմայան մուսալիէյհա բրէնսէսին քիլիսէի մէզքիւրէ գապուլի խուսուսընտա մէզհէպճէ վէ վիճատանճա պազը մահղուր վէ մանիա վուգու

ՏԱԽԻԼԻՑԻ

ՍԻ. ԲՈՒԲԷՐԳԻՆ կաղեթասընտա պէրվէճհը աթի օգունմուշ տը։

«Պուլկարիսթան հարպիյէ նէզարէթի թարաֆընտան կէչէն դէկտեմբեր զարֆընտա Ռուսիա պահրիյէ նէզարէթինտէն թալիմի սրֆաթը իլէ Պուլկարիսթանա զապիթ վէ կէմիճի կէօնտերիլմէսի թալէպ իտիլիր օլմաղլա, պու թալէպ գապուլ օլունարագ, Գրոնչթատ վէ Բէթերսպուրկ թարաֆընտան էմարէթը միշարէլէյհայա կէօնտերիլմէք իւզրէ պիր միֆքէզէ ասքիրը պահրիյէ ինթիսապ գըրընմիշ տը։ Պունլար էքսէրիյէթլէ ուսթա պաշըրարընտան վէ արմա վէ մաքինա վէ թորբիլ վէ տահա սարէ մանովրարընա վագրֆ ասքէրլերտէն սէչիլմիշ տիր։»

—Վարէ կաղեթասը պու սապահ նէշր օլունմամշը օլ ժաղլա, կաղեթաի մէզքիւրը պու կիւնտէն իթիպարէն թաթիլ իտիլմիշ օլորը։ Ղէզետտա վիլայէթինտէն Տախիլիյէ նէզարէթինէ չէքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, վիլայէթը մէզքիւրտէ նէճա սանճաղընտա էմսալի նամէսպուգ սուրէթտէ 4 կիւն վէ 4 կէճէ պիր տիւզիյէ եաղմշը օլան պիր չօգ եաղմուրը չիտտէթինտէն 300 գատար խանէ պիւսպիթիւն երգըմշը վէ մէմլէքէթ պէնտինին պիր գայ գայլիպէսիյէ խէնտէք տուվարընը վէ մերքէզ զապըթա օտասը իլէ հիւքիմէթ գօնաղը տիվարլարը խարապ օլմշը վէ էհալիտէն 3 նէֆէր վէ պիր աղ հայվանաթտան պայգա թէլէֆաթ օլմատըղը կիպի։ Միւնթէֆիգ սանճաղընտա տախի 30 սաաթ պիլա ֆասըլա միւտհիշ պիր հալտէ եաղան եաղմուր գասապանը էքսէր խանէ վէ սօգագլարընը մահվու խարապ իտէրէք նուֆուսա պիր զայիֆ օլմամշը տը։

—Վիէննատան ալընան մալիւմաթը մախսուսէյէ նազարէն, Վիէննատա Օսմանը սէֆիրի Սաատուլլահ բաշա հազրէթլէրի՝ կէչէնտ Ավարիա—Մանարիսթան իմպէրաթօրիցասը թարաֆընտան սուրէթը մախսուսէտ մաղհարը չէրէֆը գապուլ օլարագ բէք զիյատ իլթիֆաթ կէօրտիւիւ կիպի, օ ագշամ սէրայը իմբէրաթօրիտէ իթա օլունան պիր ժուժանթան պալատս տախի հաղրը պուլունարագ խանէտանը իմբէրաթօրի ազասընը նայիը հիւրմէթ վէ իլթիֆաթլարը օլմուշ տը։

—Իդմիր սէվահիլինտէ քիչիւք վարօրլար իշլէթմէք իւզրէ կէչէնտէ հիւքիւմէթը Սէնիյէտէն իմթիյազ արմշ օլան Կահլա Հայաթի էֆէնտի՝ իզմիրին էն միւթէպէր սէրմայէտարանընտան միւրէքքէպ պիր չիրքէթ թէչքիլի իլէ իչէ միապէրէթ իթմիշ, վէ չիրքէթը մէզպուրէ Համիտիյէ նամը ճէլիլինի ինհրաղ էդէմիշ տիր։

—Ցուէլը մուազամա սէֆարէթլերի պաշ թէրճէմանլարը տիւն Պաղը Ալիյէ կիտերէք, խարիճիյէ միսթէշարը Ցատեան Յարութիւն էֆէնտի հազրէթլերի իլէ միւլագաթ իթմիշլեր տիր։

—Ախիրէն Պուլկարիսթան էմարէթինէն հարպիյէ նէզարէթինէ թային գըլընան Բրէնս Գանթաքիւզէն պու քէրրէ Օտէսատան Տէրսաատէթէ կէլմիշ տիր։ Մուսմիլեյհ պուրատան տախի Սօֆիայա ազիմէթ իտէճէք տիր։

—Վէճաթ իթտիյինի տիւնքի նիւսխէսիմզտէ եաղտըղըմշը Էտիրնէ վալիսի Գատրի բաշանընն ճէնազէսի Տէրսաատէթէ ճէլպ օրունաճաղը բիվայէթ օլունմուշ իսէ տէ, չէհրը մէզքիւրտէ տէֆինի հագգընտա իրատէի Շահանէ սուտուր իթմիշ օլմաղլա, տիւնքի կիւն Էտիրնէտէ պուլունան պիլճիւմէ մէմուրիյինը միւլթիյէ վէ ասքէրիյէ վէ էհալիտէն պիր խալի իզտիհամ հազրը օլտրը հալտէ, ճէնազէսի ալայը վալա իլէ Սուլթան Սէլիմ ճամիսինէ նագլ իտիլմիշ, վէ օրատա տէֆին օլունմուշ տը։

Իշիտիտիյինէ կէօրէ, զաթը հազրէթը Բատիշահի՝ պաշ միւսահիպ ադա հազրէթլերինի միւթէվէֆի միւշարէլէյհին Պէշիքթաշտա քեարին գօնաղընա իրալ պուլուրարագ, ֆամիլիասը ադասընա թաապիյէթ վէ թէսլիյէթի իչիա պուլուրմուշլար տը։

—Իզմիրտէն եաղըլտըղընա կէօրէ, Գլազօվէն թէհֆիֆուղխանէսինտէ էլեէվմ 30 նուֆուս գատար պուլունուշ, պունլար տախի գարանթինա միւտտէթինի պիլ իքմալ չէգտըգլարընտա, մէզքիւր թէհֆիֆուղխանէ գաքաթըլաճագ իմիշ։

—Պէյրութտան Մարսէլիոր քէշիտէ օլունան խուսուսի պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, ճէպէլը Լիպնան միւթէսարրըֆը Վասա բաշա հարբէթլերինին ղէվճէսի՝ տիւշար օլտուղու ուզուն պիր քէշֆիսիղլիքտէն ազատէի սէր իտէմէյիպ, տիւն սապահ 44 եաշընտա օլտրղը հալտէ վէֆաթ էյլէմիշ տիր։

—Իդմիր վալիսի Նաշիտ բաշա հազրէթլերի՝ վիլայէթը մէզքիւրէ միւթէսարրըֆ վէ գայմագամլարընա պու քէրրէ իրալ էյլէտիկի պիր թահրիրաթը ուղմուիեէտէ էշգբէանընն տէֆի իչիւն իթթիխազ օլունան թէտապիրը չէտիտէնին սուրէթը իճրասընա արգգաթ ու նէզարէթ օլունմասընը, վէ էշխասը մուզիրրէնին պարընճաճագ մահալլերի օլան ուղունուզ եէրլերին պիր նէզարէթը չէտիտէ թահթընա այընմասընը, վէ սիրահ թաշրմամագ թէտպիրինին տախի մէզքի իճրայէ վազընը էմր էյլէմիշ տիր։

ՍԱՐԱՖԻՑԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 12 Փետրվար

Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր.	101- 1/8
Օսմ. էսհամը աչըլը	08- 9/16
» » գաբանը	08- 1/2
Խթիգրազ 65	11-
» 69	10-
» 71	68- 1/4
» 72	16- 1/2
» 73	08- 5/8
Օսմանլը Պանգասը	16-
Ռուսիա խթիգրազը	85- 1/2
Մըսըր տուլ.մութա հըաէ	68-
» խմթիյազը	91- 1/2
Տարբա Սանիէ (Մըսըր)	67- 3/4
Ռօշիլտ խթիգրազը (Մըսըր)	88- 3/4
Մաճարիսթ. էսհամը 1877	101- 1/2
Գամպիս Բարիզ 3 այ վաաէ	25-474

Բարիզ 12 Փետրվար

Ֆրանս. էսհ. 3 % Ֆր.	77-02 1/2
» » % 5	106-55
Օսմ. էսհամը աչըլը	08-65
» » գաբանը	08-70
Խթիգրազ 65 Ֆր.	56-
» 69	49-
» 73	44-
Բուլգարի չըմենտըֆէրի	42-25
Օսմ. Պանգասը	652-50
Գրէտի Լիոնէ	557-50
Դրէտի ֆոնսիէ	1252-50
Լիոն ագսիոնը	1245-
Սուէզի ագսիոնը	2058-75
Ռուսիա 3 % 1877	92-3/4
Իթալիա էսհամը	92-10
Մըսր ֆոնտ. մութա հըաէ	344-37 1/2
Մաճարիսթան էսհամը	102-
Եունան 6 % 1879	408-75
Գամպիս 3 այ վաաէ	25-25

Վիէննա 12 Փետրվար

Լօնտրա իւզերինէ գամպիս	121-50
Բուլգարի չըմենտըֆէրի	20-

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. ուս. տիւն աչչ. գաբ.	09-25
Պու սապահ աչչըլը	09-25
Մըսըր մութահըսէ. գաբ.	75-17 1/2
Պու սապահ աչչըլը	75-20
Խթիգր. 65 (մութօն)	60-
» 68	57-25
» 69 (բինար	49-75
» 72 (Պոն տու Թրէ.)	17-
» 73	43-75
Բուլգարի չըմենտըֆէրի	42-75
Ագչէ Ֆասիղի	7-
Բէբոր Ղրչ.	27-
Հէվալէսկ »	17-1/2

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ	7-
Սթամպոլ պանգասը	6-15
Սօսիէթէ ժէնէրալ	4-
Թրամվայ	2-95

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրչտան	Ղրչ. Բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	107-39
Մէճիտիյէ »	100-10
Պէշիք »	102-30
Ռիֆիզգ »	103-
Պագըր »	780-
Գայմէ	1360-
Ինկիլիզ լիրասը	110-19
Ֆրանսըզ ալթունը	87-31
Բօլ	90-02
Գրէմից ալթունը	81-25
Գարպոն գայմէսի	9-30

ԷՎԳԱՅԻ ՀԻՄԱԾՈՒՆ

Վերջերս ուսումնական խորհուրդն կելնի նրան։

Պունտան էվվել էվրագը հավատիս իլէ իլան գըլընտըղը վէճհէլէ, 97 սէնէի մալիյէսի զայէթինէ գատար սաթըլմայան հիսսէլի մէնազիլին 97 սէնէսի զայէթինէ գատար խաղինէի միշարէլէյհատա միւթէշէքքիւլ գօմիսիօնը մախսուսընտան մուսատտագ տուլյունաթը սահիհէսինտէն օլուպ թէէտիպէ օլունմայան մէմուրին վէ միւթէգաիտին վէ չըրագլըգ վէ ճէվմաիի սարէթ խատէմէսի վէ տուակիյ վէզաիֆի վէ թամիրաթ մէսարիֆի գուբօն վէ սուրէթլերի իլէ իրատ մասրաֆ վէճհէլէ ֆիւրուխթը միւգթէզաի իրատէի ալիյէտէն օլմաղլա, պու գապիլտէն օլան վէ զիյրտէ էսամիսի մուհարրեր պուլունան հիսսէլի մէնազիլին 4 հաֆթա միւտտէթը իլանընտան պիրինճի հաֆթասը օլան իչպու 99 սէնէսի քեանունը սանինին 30ընճը բազար երթէսի կիւնինտէն իթիպարէն պիր հաֆթա զարֆընտա թալիպ օլանլարը այնէն ըէտտ օլունալագ, մուգագալինտէ գամիսիօնը մէզքիւրտէն մուսատտագ սուրէթի վէ սերկի վէ գուբօն գապուլ օլունմագ իւզրէ գըյմէթը մուխամմէնէսինին էօշրինէ միսավի թէէմին ագճէյէրինի լիրա 100 ղրչ. հիսապը իլէ պիլիսթիհսաղ իտարէի մէզքիւրէյէ միւրաճաաթ իթմէյէրի լազըմ կէլճէկի, վէ մէնազիլը մէզքիւրէնին հիսսէտարլարը նագտ իլէ թալիպ օլտրգլարը հալտէ, գըյմէթը մուխամմէնէսինտէն մուսամէլէ գատիյէ թէնզիլի իլէ էօհտէլէրինէ թէֆվիզ գըլընճաճաղը պիրինճի տէֆա օլարագ իլան վէ իխթար օլունուր։

. . . . 5000 (1)— Գասըմ բաշտատ Հաճի Ֆէրհատ մահալլէսինտէ Զըգմաղ Զէյվէ սօգաղընտա մէրհում Ապտուլլահ Զէյէպի վագֆընտան թէրպիէն 110 ղրչ արսատա մէպնի 6 օտա վէ 2 սուֆա վէ 1 գույու վէ 120 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ 1 պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

. . 20 . . 3000—Գաբանը Տագիգ գուրպինտէ Իպնը Մէհտաս մահալլէսինտէ Սաիհ բաշա ճատտէսինտէ Պազերկեան պաշը Իսմայիլ աղա վագֆընտան թէրպիէն 250 ղրչ արսատա մէպնի 8 օտա վէ 2 սուֆա վէ պիր գույու վէ 540 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ 1 պապ մէնզիլին 6 հիսսէ իթիպարը իլէ 1 հիսսէսի։

. . 6 վէ 4 . . 3500 — Խըրգաի Շերիֆ գուրպինտէ Ագ Սէքի մահալլէսինտէ Ագ Սէքի ճատտէսինտէ Շէյխ Մուհիտտին էֆ. վագֆընտան թէրպիէն 70 ղրչ արսատա մէպնի 2 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 80 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ պիր պապ մէնզիլ վէ թահրընտա տիւքքանընն նըսֆ հիսսէլերի։

. . 22 . . 300— Էյուպ էնսարի գուրպինտէ Գասըմ Զաուլ մահալլէսինտէ Պալըգչը Պագդալ ճատտէսինտէ Ուլուճա Պապա մէսճիտը չէրիֆի վագֆընտան թէրպիէն 150 ղրչ տերուենինտէ 1 մախզէնի միւթէմիլ 1 գըթա մէնզիլ արսասընը ռուպ հիսսէսի։

. . 16 . . 1250 — Էյրի գաբուտախիկինտէ հաճի Իլեաս մահալլէսինտէ Էտհէմ աղա օսգաղընտա էյհաճ Իլեաս էֆէնտի իմամընա մէչրութա Իսմիհան խաթուն վագֆընտան թէրպիէն 80 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 100 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ պիր պապ մէնզիլին ռուպ հիսսէսի։

. . 38 . . 1000 — Եէնի պաղչէ գուրպինտէ Հոճա Խայրէտտին մահալլէսինտէ Զըգմաղ քէչէճի օտալարը օսգաղընտա Սուլթան Սիւլէյման Հոճա Խայրէտտին էֆէնտի վագֆընտան թէրպիէն 70 ղրչ արսատա մէպնի 2 օտա վէ 1 գույուղը միւթէմիլ խարրապ պիր պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

. . 2 . . 1750—Օրթաքէօյէ Զըգմաղ տէրէ օսգաղընտա մէրհում Իզզէթ Մէհմէտ բաշա վագֆընտան թէրպիէն 80 ղրչ պիր գըթա մէնզիլ արսասը։

. . 22 վէ 3 . . 200— Էյուպ էնսարի գուրպինտէ Ուլուճա Պապա մահալլէսինտէ Պիլպիլ տէրէսի օսգաղընտա Ուլուճա Պապա մէսճիտը չէրիֆի վագֆընտան թէրպիէն 80 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 800 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ պիր պապ մէնզիլին 10 հիսսէսէն 1 հիսսէսի։

. . 23 . . 5000—Գալաթատա Այաճա մէսճիտ մահալլէսինտէ Տօղրու օսգաղընտա քիւրքճի պաշը Ահմէտ պէյ վագֆընտան թէրպիէն 80 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույուղը միւթէմիլ ախչապ պիր պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

. . 25 . . 1500— Գատըրկա Լիմանը գուրպինտէ Պօսթան Ալի մահալլէսինտէ Քեաթիպ Սինան ճատտէսինտէ թէրճէման Եունիս պէյ վագֆընտան 80 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 80 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ 1 պապ մէնզիլին ռուպ հիսսէսի։

. . 3 . . 500—Էյուպտա Ուլուճա Պապա մահալլէսինտէ Պիլպիլ Տերէսի ճատտէսինտէ թէրճէման Եունիս պէյ վագֆընտան թէրպիէն 80 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 80 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ 1 պապ մէնզիլին ռուպ հիսսէսի։

. . 26 . . 1250— Տավուտ բաշատա Հէքիմ օղլու Ալի բաշա ճատտէսինտէ Պօսնէվի Ահմէտ աղա վագֆընտան թէրպիէն 70 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա վէ պիր գույու վէ 20 ղրչ աչչէյլըղը միւթէմիլ ախչապ պիր պապ մէնզիլին ռուպ հիսսէսի։

. . 40 . . 1100— Եէնի գուլէտէ Հաճի Էվհատ մահալլէսինտէ Հաճի Էվհատ ճատտէսինտէ էվհաճ Մուսթաֆա էֆ. վէ Սիւլէյման աղա վագֆիարընտան թէրպիէն 70 ղրչ արսատա մէպնի 2 օտա վէ 1 գույու վէ 70 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ միւնէհիտիմ պիր պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

. . 1 վէ 3 . . 5000 —Սամաթատա Սանճաղտար Խայրէտտին մահալլէսինտէ Կէօմրիւք սօգաղընտա գաչրգճը Մուսթաֆա էֆէնտի վագֆընտան թէրպիէն 170 ղրչ արսատա մէպնի 6 օտա վէ 3 սուֆա վէ 1 գույու վէ 550 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ պիրպիրինէ միւթասըլ 2 պապ ախչապ պիր պապ մէնզիլին սիւլիս հիսսէլերի։

. . 31 վէ 35 . . 3000—Սամաթատա Իմրահօր մահալլէսինտէ Տօղրան սօգաղընտա Շէյխիլ Իսլամ Ապուիբրահման էֆէնտի վագֆընտան թէրպիէն 160 ղրչ արսատա մէպնի 3 օտա վէ 1 սուֆա տէրուենինտէ 900 ղրչ պաղչէյի վէ պաղչէ տէրուենինտէ 100 ղրչ արսատա պիր օտայը միւթէմիլ պիր պապ մէնզիլին 3 հիսսէ իթիպարը իլէ 1 հիսսէսի։

. . 8 . 1416 — Եէնի պաղչէ գուրպինտէ Քէչէճի Բիրի մահալլէսինտէ Սուլթան Պայազիտ Խան վագֆընտան թէրպիէն 550 ղրչ արսատա մէպնի 11 օտա վէ 2 սուֆա վէ 2 գույու վէ 700 ղրչ պաղչէյի միւթէմիլ ախչապ պիր պապ մէնզիլին 12 հիսսէ իթիպարը իլէ 1 հիսսէսի։

. . 54 . . 500 —Գում գաբուտա թիւլպէնտէի Հիւսամէտտին մահալլէսինտէ Թիւլպէնտէի օսգաղընտա Նիշանճը սաթիգ Մէհմէտ բաշա վագֆընտան թէրպիէն 15 ղրչ պիր գըթա մէնզիլ վէ թահթընտա մէտտուտ վէ ախչապ պիր պապ տիւքքանընն նըսֆ հիսսէլերի։

(1) Ճիւմլէլերին պաշլարընտա իւք հիզատտա պուլունան բագգամար մահալիլաթը նիւմէրօլարընը վէ իքինճի հիզատաքիլեր գըյմէթը մուխամմէնէլերինի պիտիրմէքտէ տիրլեր։

ԻԼԱՆԱԹ

ՇԵՀՐ Լիմանէթինտէն կէլէն իլան

Գրլյէ
2000

Պիրինճի Սիպիր եաղը
Գրլյէ
300

Թուզ
Գրլյէ
100

Զիֆթէ Սամի սապունը
Գրլյէ
150

Բուղէնը զէյթ
Գրլյէ
200

Խասէքի խասթախանէսի իչիւն միւպայասասընա լիւզում կէօրիւնէն վէ պալատէ ճինս վէ մրգտարը կէօսթէրիլէն 5 գայիմ էրզագը միւնագասա գահմէսինտէ մուհարրեր չէրահթէ թէվֆիգէն, միւնագասասընընն իճրասը իլէ շուպաթրն Զինճի բէնճէչնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկկինտէն, իթայա թալիպ օլանլարընն եէվմը մէզքիւրէ գատար Շեհր Լիմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլերի իլան օլունուր։

31 քեանունը սանի 99

Շուրաի Պահրիյէտէն կէլէն իլան

Ասաքիրը Պահրիյէի Շահանէ փչիւն 11000 ատէտ եուն գուչագ միւպայաս օլունճաղընտան, իթասընա թալիպ օլանլարընն միւնագասատա պուլունմագ իւզրէ Բումի չուպաթրընն Զինճի բէնճէչնպիհ կիւնիւ Շուրաի Պահրիյէյէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

31 քեանունը սանի 99

ԻՆԿԻԼԻԶ ԷՃԶԱԽԱՆԷՍԻ

Բարձ Աֆարէթմաք աղաընդան էճզաճը

Ժ. ԳԱՆԹԻՒՐԻՆ

ԿՈՒԱՐԱՆԻՆ Նամ հապլարը

«Միկրէն» թապիր օլունան պաշ աղրըսընը քեամիլէն տէֆ իտէր

Միկրէն տէնիլէն պաշ աղրըսը՝ պիր նէվի սընը աղրըսը օլուպ, բէք զիյտամ չիտտէթլէ ինսանրն պաշընը աղրըսընը, վէ հիչ պիր իլէ մէշղուլ օլմամասընա սեպեպ օլուր։

Շիմտիյէ գատար պու պաշ աղրըսընա հիչ պիր տէվա պուլունմամըգտան պաշգա, էքսէր տէֆա իսթիմալ օլունանէճգալէրէն մազարրաթ տախի կէօրիւմիշ տիր։ Ալէթալէրէր հագգընտա սիրիրէն իճրա օլընան թէճարիպը ֆէէնիյէ սայէսինտէ մուամալէյէ Մ. Ժ. Գանծիւգ՝ ԿՈՒԱՐԱՆԻՆ հապլարընը իյճատ իթմիշ օլմաղլա, աղրըսընա միւպթէլա օյան նիչէ զէվաթ պու հապլարտան չիֆայապ օլմուշլար սընը։ Մէզքիւր Կուարանին հապլարը պիր չօգ մէշհիրը աթըպպա թարաֆընտան իսթիմալ սլընարագ, մէմուրին զայրի նէթայիճը մաթլուպպէ հուսուլէ կէլմիշ տիր։ Կուարանին հապլարընը ալա եալընզ պաշ աղրըսը տէյիլ, իլլա արնրրտան իլէրու կէլէն տիկէր պիր չօգ եիւզ աղրըլարը վէ սարէթ տախի միւնէֆի օլուր։ Պաշ աղրըսը պաշլար պաշլամագ պու հապլարտան 5 տանէսէն զէյատ օլմամագ իւզրէ չէրեէքտէ պիր տանէ ալընը իսէ, պու միւտտէթ զարֆընտա պաշ աղրըսը հէր հալտէ կէլէր։

Պէյլէճէ մէզքիւր հապլարտան պաշ աղրըսը կէչիրտէ, էէնիտէն թութմասը իչիւն պիր վագթ տահա պու հապլարտան սապահ վէ ագշամ պիրէր տանէ ալմալը տը։

ՖԻԾԱԹԸ 4 ՖՐԱՆԴ ՏԸՐ

Թագիտիտնէն սաղընմագ իւզրէ, Ինկիլիզ էճզախանէ-ինին. մէօհրինի թալէպ իթմէլի տիր։

Պու խասթաւըգ ճիւզի պիր մէյտէ պօզուգլուղու իլէ պաշլար, լաքին էկէր խաթիտա, տան միհիմէնիմէզ իսէ, նիհայէթ վիճուտը հէր թարաֆընա վէ պաշլանա տարաղագարա ճէյէրէ վէ մէյտէյէ վէ նիհայէթ պիւմիւն էթ պէզլէրինէ ուրայէթ խէր, վէ պու սուրէթլէ պու խասթալըղա միպթէլա օյանարը միտտէթը էօսիբլէրինտէ մուղտարըպ օլուպ, էօլիմ անէրի պու իզտիրապտէն գուրթարը։ Էքսէրիա պու խասթալըգ էյի ֆարգ օլունմայըպ ալտանըլըր, լաքին չու սիվարար խյրատ օլունտըգտա, մէզքիւր խասթալըղա միպթէլա օլուպ օլունմատըղը անլաշըլըր։ Թատամ իթթաիքէն սօնրա նէֆէս ալըպ վերմէքտէ միւշքիլաթ, զահմէթ վէ սըգը՛ռը չէքէ՛ռմիսինիզ։ Տերինտէն պիր աղրը վէ պու աղրը իլէ պէրապէր տահմի պիր եօրկունուգ տույա՛ռմըսընը։ Կէօզլէր սարարը՛ռ մը։ Սապահլարը տիշէրտէ վէ տիշ էթլերինտէ զաթը վէ եարըշան պիր նէմլիք վէ աղըզ տասըզլըզը վա՛ռ մը։ Տիշ բասը՛ռ մը տը։ Գասլուրկարտա վէ սըրթտա աղրը տույա՛ռմըսընը։ Գարա ճէյէր պէօյիւմիշ կիպի սաղ թարաֆընըզտա պիր թազեիգ վա՛ռ մը։ Գասլըզլըգ վա՛ռ մը։ Ոֆուգի պիր վաղէթտէ եանի պօյու պօյունա եաթմըշ օլուպ տա պիրուէն պիրէ գալտրընընըզտա, պիր նէվի պաշ տէօնմէք վէ կէօզլէր գամաչագ կիպի չեյլեր օլո՛ռ մը խարար աՀ մը տը։ Բէք զիյատ թօրանը՛ռ մը։ Թամատան սօնրա՝ եէտիրինիզ տէրճալ էքշի՛ռ մի վէ կէյիրմէքլեր կէլի՛ռ մի։ Սըգ սրգ եի՛ռէք ջարբընիքը վուգու պուլո՛ռ մը։ Պիթիւն պու էմարէլեր պիրտէն կէլմէղլեր։ Լաքին պու տէհլէմի խասթալըղըն թէրազիսինէ կէօրէ, մէզքիւր էմարէլեր խասթայա բէյտէրբէյ եէկէյթ վերիրլեր։ Էկէր պու խասթալըգ պիր միւտտէթ իմթիտատ խէր իսէ, գուրու վէ կէՀրզլատընը պիր էօքսիրիւք հասըլ օլուր, վէ պիր աղ սօնրա պու էօքսիրիւքլի պալիմատ տա կէլիր։ Խասթալըգ բէք իլէրի վարմըշ օլտուղու թագտիրտէ։ ալրել էամէր վէ քիրլի կիպի պիր բէնկալըր, էլյէր վէ այագլար սօղուր վէ նէմլիներ։ Գարա ճիլեր իլէ տալազ բէյտէլբէյ խասթալանընա, սըղը աղրը մէյտանա չըգար վէ պէրմիւթատ իճրա օլունան թէտավի պու սօն աղրըլարա հիչ պիր թէէսիր իթմէզ։ Պու խասթալըգ ատի պիր մուալիճէ իլէ ատֆ իսկիր իսէ, իլք էմարէլէր կէօրիւլիւնճէ ալրնըրտալ պիր ադգ. գաթը թամմէ իլէ թէտավի իթմէք բէք էհէմմ տիր, վէ էկէր խասթալըգ էյնճէ քէօքլէշմիշ իսէ, իլթահ ալընընայա վէ հազմ ալէթլերի տիւզելինճէյէ գատար սարլ իլաճա տէվամ իթմէլի տիր։ Պու խասթալըղա գարա ճիլեր խասթալըղը նագարբյա պագբլըգ, պու տէհշէթլի իլէթ ալէյհինտէ էն էմին վէ էն միհէսսիր իլաճ «Սէյլէլէ ղէֆ»ռ ղէբ»ռ» տը։ Պու պիր թէրթիպի նէպաթի օլուպ Ամէրիգատա եարբլըբ վէ Լօնտրատա Ֆարթիկտը Բօտ Ի. Գ. Նօ. 21տէ Ա. Ճ. Հուայթ թարաֆընտան սարբլըբ։ Պու չիւրուպ՝ սէպեպը հագիգիսինի վէ պիթթապ խասթալըղը տա քէօքիւնտէն տէֆ իտէր։

Սահիպի Ա. Ճ. ՀՈՒԱԹԹ

21 Ֆարինկտըն Բօտ Լօնտրա է

Պէյօղլու Գալաթա վէ Սթամպուլտաքի պիլճիմէվէ պաշլըճաս էճզախանէլէրտէ վէ իսպէշար տիւքքանընընա պուլունուր։

Թօրտան վէ բէրաքէտէ միապայէաթ իչիւն Գալաթատա գապըթա գուրպինտէ Եիւքսէք Գալաբրըմտա Ն. 95-Ի՝տէ Ուսմանի Ինկիլիզ մաղազասընտա մէմուրը մախսուսը ԷՏՄՕՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱԿ միւրաճաաթ իթմէլի տիր։

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԷՐՃԻԱՕ Վ Է

ՊԱԼԸՐ ԵԱՂԸ ՏԷԲՕՍԸ

Սթանպօլտա . Եէնի-Ճամիտէ Բօսթահանէի ամիրէ գարշըսընտա զաթէն Ալլահվէրտանընն եէտինտէ օլուպ, չիմտի իսէ թէրք իթթիյի 12 նօմէրօլու էճզախանէ պու տէֆա ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԷՐՃԻԱՕ նամը իլէ քիչատ օլունարագ, նօրվէճիանընն էն ալա ճինս պալըգ եաղլարը, օգգա, չիշէ վէ ֆըչը իլէ, վէ էնվաի ճինս գօնեագլար վէ մատէն սուլարը Էվրօբանընն էն ճէսէմ ֆապրիգալարընտան տօղրուտան տօղրու կէթիրթիսիրիկ ֆիրուխթ օլունմագտա օլտուղը կիպի, ըէչէթալար տախի տիգգաթը թամմէ իլէ թէտարիք օլունուր։

Տօգթ. Տատրբուան էֆէնտի՝ մէզքիւր էճզախանէտէ հէր սապահ պուլունուր վէ սապրգը վէճհ իւզրէ հէր կիւն սաաթ 7տէն 10ա գատար տա ֆինճանճըլար եօգուչընտա Շարգ Զարշըսընտա 39 նօմէրօլու օտատա խասթա գապուլ իտէր։

Քէզալիք Տօգթ. Ալյվազեան էֆէնտի մէզքիւր էճզախանէտէ հէր կիւն սաաթ 7տէն 10ա գատար պուլունուր։

Գասնէկ կ. Ճէրճիան

ՏԱՐԹԱՐՕՍ ՍԹԱՄԲՈՒԼՈՒՆ
ԷՇԵՆ ՄԱՂԱԶԱՍ
ԱՏՆԴՈՒՏՅԵՂՈ ՄԻՑՈՒՆԵՐՆԵՐՈՒՆ

Գալաթա Գալաթասարայ Գալաթասարայ Գալաթասարայ

Դանիէլ Հրվիկոֆլիով դեղագործ, տասանամեայ ստաժով սրբոյն Գրիգորի դեղատան մասնավար տնտես — Մի՛ փոփոխ։

Վարիչ մեր Ամերիկայ Հարաւային Ամերիկայ Հիւսիսային Ամերիկայ Գերմանիայ Ֆրանսայ Անգլիայ Իտալիայ Հունգարիայ Ռուսիայ Հարաւային Ռուսիայ Լեհաստանի Գալիսիայ Ռումանիայ Սերբիայ Բուլգարիայ Հունաստանի Թուրքիայ Սուրիայ Պարսկաստանի Հնդկաստանի Ճապոնիայ Չինաստանի Աֆրիկայ Եգիպտոսի Սուդանի Ալժիրի Մարոկոյի Տրիպոլիի Թունիսի Ամերիկայ Գերմանիայ Ֆրանսայ Անգլիայ Իտալիայ Հունգարիայ Ռուսիայ Հարաւային Ռուսիայ Լեհաստանի Գալիսիայ Ռումանիայ Սերբիայ Բուլգարիայ Հունաստանի Թուրքիայ Սուրիայ Պարսկաստանի Հնդկաստանի Ճապոնիայ Չինաստանի Աֆրիկայ Եգիպտոսի Սուդանի Ալժիրի Մարոկոյի Տրիպոլիի Թունիսի

ԿՈՒՏՐՕՆ ՎԷՐՆ
ԵԱՆԻ
ԳՕԳՈՒ ՎԷ ԱՇԱՐԼԸ ԳԱԹՐԱՆ ԽԻՒԼԱՍԱՍԸ

1883տէ Ամսթէրտամ սէրկիի ումմումիսինտէ մէտալիայա նաիլ օլմուշ տը։

Իշպու գաթրան քեամիլէն սուտա հալլ օլունուր։

Տիկէր գաթրան սուլարընտա գաթրանըն պիր ազ գօգուսը վէ լէզզէթի պուլընմագտա իքէն, ԱՍԲԼ ԽԻԼԱՍԱ օլարագ եարըմշը օլան իշպու գաթրան սուլընտա չիֆա վերէճէք պիլճիմլի խասսէլեր մէվճուտ տը։ Պիր էօյիւ (մշուիր) ՎԷՐՆ ԳԱԹՐԱՆընընա, պիր գաբսիլ ատի գաթրանըն հավի օլտըղը գուվվէթ մէվճուտ օլուպ, ֆագաթ կիւնտէ 20 էօյիւ ՎԷՐՆ ԳԱԹՐԱՆընընան ալընընտգտա, հիչ պիր մազարրաթ տօգանմագ վէ լաքին եիրմի ատէտ ատի գաթրան գաբսիլիւ ալընընրսա, պաղրբագարտա թէհլիքէլի պիր իւֆիւնէթ հասըլ օլուր։

Իշպու գաթրան՝ զիյատ թէէսիրլի օլտըգտան մասատա, սաիր մուպիրը գաթրանլարտան տա իւչ գաթ էհվէն տիր։

ՎԷՐՆ ԳԱԹՐԱՆընընը չիշէսի 1,50 ֆրանգա ֆիրուխթ օլունընը։ Պիր չիշէ իլէ 20 լիթրա գաթրան սույը եարըլըր։ Գուլլանըլտըղը վագթ՝ չիշէյի հաֆթէտ էյլագլամալը տը։

Իշպու գաթրան խիւասասը, նընն 100 չէքէրի՝ 2 պուչուգ ֆրանգ տը։

Ումումի տէքօղթասը Ժ. ԱԼԻԲՐԱՆՏԻ նէզտինտէ տիր։ Եանի Պէյօղլուսնա տօղր